



# Læsning i tal

Metoder og resultater fra udvalgte internationale læsevaneundersøgelser

Marie Bilde Rasmussen



**BOG - OG  
LITTERATUR  
PANELET**

## **Læsning i tal**

Marie Bilde Rasmussen, Pruneau/Bog- og Litteraturpanelet

Publiceret: Marts 2017

Layout: LYMI DTP-Service

[www.bogen-2016.dk](http://www.bogen-2016.dk)

[litt@SLKS.dk](mailto:litt@SLKS.dk)

# INDHOLD

<b>Indledning</b> .....	<b>5</b>
<b>Kort sammenfatning</b> .....	<b>6</b>
<b>Definition af 'læsevaner'</b> .....	<b>8</b>
<b>Om datas sammenlignelighed</b> .....	<b>10</b>
<b>Præsentation af undersøgelser fra de fem lande</b> .....	<b>12</b>
Tyskland: Buch und Buchhandel in Zahlen 2016.....	12
Sverige: Mediebarometern 2015 .....	13
Norge: Norsk Mediebarometer 2015 .....	15
Finland: Book Readership 1992-2014 .....	16
England: Booktrust Reading Habits Survey 2013.....	17
Danmark: Bogen og Litteraturens Vilkår 2016 .....	18
Dataoversigt .....	19
<b>Tematisk gennemgang af data</b> .....	<b>22</b>
Læsevaner fordelt efter køn.....	22
Læsevaner fordelt efter alder .....	26
Læsevaner fordelt efter uddannelse.....	29
Læsevaner fordelt efter medietype.....	32
Læsevaner fordelt efter genre.....	35
<b>Om læseadfærd ved online læsning</b> .....	<b>39</b>
Kobos whitepaper: <i>How the Best Readers in the World Read</i> .....	40
<b>Anbefalinger til kommende læsevaneundersøgelser</b> .....	<b>42</b>
Større sammenlignelighed.....	42
Berigelse af kommende udgaver af <i>Bogen og Litteraturens Vilkår</i> .....	43
Øget tilgængelighed .....	44
<b>Kilder</b> .....	<b>45</b>
England.....	45
Sverige .....	45
Norge.....	45
Tyskland .....	46
Finland.....	46
Danmark.....	46



## INDLEDNING

Bog- og Litteraturpanelet undersøger som led i sin årlige rapport om bogen og litteraturens vilkår i Danmark danskernes læsevaner. I afsnittet om læsevaner forsøger man at besvare spørgsmålet *Hvem læser hvor meget af hvilken type litteratur?* Som datagrundlag benyttes tal fra Gallups årlige *Index Danmark*-undersøgelse, hvor der bl.a. spørges om befolkningens læsning af skøn- og faglitteratur.

I forbindelse med forberedelsen af *Bogen og Litteraturens Vilkår 2016* ønskede panelet at få kortlagt, hvilke data der findes om befolkningers læsevaner i seks lande, der alle kan betegnes som sammenlignelige med Danmark: Sverige, Norge, Island, Finland, Tyskland og Storbritannien.

I nærværende rapport foretages en sådan kortlægning. Det er lykkedes at finde data om befolkningens læsevaner i fem af de seks lande; kun for Islands vedkommende er der ikke fundet nogen. Det skal dog bemærkes, at der bruges data fra England og ikke fra hele Storbritannien, som Bog- og Litteraturpanelet oprindeligt ønskede.

Denne rapport har tre formål:

- At identificere data om befolkningernes læsevaner i de valgte lande, at opsummere deres resultater og at diskutere udfordringer ved at sammenligne landenes data (både indbyrdes og med de danske data).
- At samle inspiration til en evt. fremtidig berigelse af den årlige danske undersøgelse: Undersøger man nogetsteds forhold, som også kunne være relevante at tage med i undersøgelsen af danskernes læsevaner? Heraf udspringer en række anbefalinger til det fremtidige arbejde med at undersøge danskernes læsevaner.
- I et særskilt kapitel diskuteres, hvilke data om konkret læseadfærd man kan opsamle i online læsetjenester som fx de danske bibliotekers eReolen og kommercielle abonnementstjenester for e- og lydbøger.

Efter en kort sammenfatning samt definition af begrebet læsevaner og diskussion af datasammenlignelighed følger rapportens hovedafsnit, hvor der for hvert af de fem lande præsenteres den undersøgelse, der bedst har dækket befolkningens læsevaner. Dernæst et dataafsnit, der tema for tema – fx *læsevaner fordelt efter respondenternes uddannelse* – beskriver, hvordan dette ser ud i hvert af de fem lande. Det tredje (kortere) hovedafsnit supplerer kortlægningen med en beskrivelse af, hvordan man kan skaffe sig viden om læseadfærd på online læsetjenester. Rapporten afsluttes med en række anbefalinger til det videre arbejde samt en kildeliste.

## KORT SAMMENFATNING

Blandt de læsevaneundersøgelser, der har indgået i arbejdet med denne rapport, har *Bogen og Litteraturens Vilkår* nok det tydeligste litteraturpolitiske fokus. Fælles for svenske *Mediebarometern 2015*, norske *Norsk Mediebarometer 2015* og finske *Book Readership 1992-2014* er, at de indgår i bredere kulturpolitiske undersøgelser, hvor udviklingen i befolkningernes medieforbrug følges over en årrække. I engelske Booktrusts *Booktrust Reading Habits Survey 2013* ser man også snævert på bøger og læsning, men rapporten har eksplicit til formål at dokumentere organisationens sociale arbejde med at skabe gode læsevaner i befolkningen (dette gør man ud fra en overbevisning om, at hyppig læsning og læseglæde fører til både øget livskvalitet og social opstigning). De læsevaneundersøgelser, der fremgår af tyske Börsenverein des Deutschen Buchhandels *Buch und Buchhandel in Zahlen 2016*, og den norske *Leseundersøkelsen 2016*,<sup>1</sup> som udgives af den norske forlægger- og boghandlerforening i fællesskab, undersøger læsevaner i et kommercielt perspektiv – fx måler man i *Leseundersøkelsen 2016* læsevanerne som antal læste bøger pr. uge/måned/år i stedet for simpel hyppighed; det er ikke overraskende, at det netop er i den undersøgelse, som kommercielle aktører fra bogbranchen står bag, at man spørger til antallet af læste bøger, da opgørelsen af læste eksemplarer er mere sammenlignelig med det årlige styksalg, som opgøres i forlag og boghandleres salgsstatistik, end de fleste andre opgørelser.

Ud over at henvise til de beskrevne data om læsevaner giver denne rapport referencer til supplerende læsning, fx vedr. bogkøbs- og bogsalgsstatistik i de fem lande. Disse referencer findes i rapportens kildeliste.

De forskellige formål med undersøgelserne, og de kontekster, de er udsprunget af, har naturligt nok resulteret i store metodiske og omfangsmæssige forskelle. Der er så væsentlige forskelle, at der ikke foretages egentlige sammenligninger, og denne rapport har derfor mere deskriptiv end komparativ karakter.

I rapportens kapitel om anbefalinger til det videre arbejde, diskuteres det både, i hvilket omfang man kan opnå større sammenlignelighed, og hvordan man evt. kan lade sig inspirere til at berige fremtidige udgaver af den danske undersøgelse.

Selv om der ikke sammenlignes “tal til tal”, og selv om man kun kan kommentere ligheder og forskelle i *tendenser* i de fem befolkningers læsevaner, er der nogle gennemgående træk, som det er værd at bemærke:

---

<sup>1</sup> <http://forleggerforeningen.no/nyhetsarkiv/leserundersokelsen-2016-offentliggjort/>

- *Kvinder læser mere end mænd:* Uanset metode og dækning viser data fra alle de fem lande, at kvinder læser mere end mænd. Andelen af kvinder, der havde læst i løbet af en tilfældig dag, er i både Sverige, Norge og Finland større end andelen af mænd, der gør det samme. Af den tyske undersøgelse fremgår det også, at kvinder læser mere end mænd. Også i den engelske undersøgelse er det overordnede billede, at flere kvinder end mænd læser, men her er billedet dog mindre klart. Det viser sig desuden, at det i de to befolkninger er blandt dem, der læser hyppigst og sjældnest, at denne forskel er mest udtalt (se side 22).
- *De ældre læser mest:* Af de tre nordiske undersøgelser fremgår det, at den største andel af læsere en tilfældig dag findes i de ældste aldersgrupper. I både den tyske og den engelske undersøgelse kan man læse, at det også er disse befolkningers ældste læsere, der læser hyppigst. Særligt hvis man ser bort fra læsning i forbindelse med uddannelse og arbejde, bliver tendensen tydelig (se side 26).
- *Uddannelse spiller en rolle i forhold til læsning:* Den svenske, den norske og den tyske undersøgelses opgørelse af læsevaner fordelt efter uddannelse viser alle tre, at det i de pågældende befolkninger gælder, at der findes flest læsere/hyppige læsere blandt respondenter med det højeste uddannelsesniveau (se side 29).

Rapporten indeholder desuden et afsnit, der med afsæt i et white paper fra internetboghandlen *Kobo* viser et eksempel på, hvilken viden om befolkningens læseadfærd man kan aflæse, når folk læser bøger online. Rapporten bygger på data fra 28 mio. læsere i 18 lande og beskriver adfærden hos den gruppe, de kalder *de bedste læsere*, der læser mindst 30 minutter hver dag. Den detaljerede viden, der gives i Kobos whitepaper, giver anledning til en anbefaling om, at man også i forbindelse med Bog- og litteraturpanelets fremtidige arbejde forsøger at skaffe sig adgang til lignende data om danske læsers læseadfærd.

## DEFINITION AF LÆSEVANER

I dette afsnit følger en præcisering af, hvordan begrebet læsevaner forstås i denne rapport.

Læsevaner er noget andet end læsevne (engelsk 'literacy'), hvor det er konkrete færdigheder, man ser på; man spørger, *hvor godt kan folk overhovedet læse?* uden nødvendigvis at se på, om og hvor ofte de faktisk læser.

På samme måde er læsevaner noget andet end *købsvaner* vedrørende bøger, hvor man fx interesserer sig for, *hvem* der køber *hvilke* bøger og *hvornår*.

Data om læsevaner giver os viden om menneskers faktiske forbrug af bøger:

- *Hvilke befolkningsgrupper læser bøger?*
- *Hvornår og hvor ofte gør de det?*
- *Hvilke og hvor mange bøger læser de?*

Det er den form for læsevanedata, der er indsamlet til denne rapport.

Der undersøges kun læsevaner i forhold til læsning af *bøger* – læsning af andre former for tekst (aviser, blogs, korrespondance og allehånde former for tekst, der kun udgives på internettet) er ikke en del af hverken den danske eller de øvrige undersøgelser. Ordet *bøger* dækker her over traditionelle trykte bøger samt deres digitale pendanter i form af e-bøger og lydbøger, hvor bogens indhold stadig opfattes som en 'enhed' uanset format.

Selv efter en sådan præcisering fremtræder de identificerede undersøgelser stadig ganske forskelligt:

- I nogle undersøgelser afdækker man, hvor stor en del af befolkningen der vælger at læse bøger i forhold til at bruge tid på andre medieformer. I disse undersøgelser indgår en række medieformer, som man forsøger at afgrænse i forhold til hinanden. Disse undersøgelser er typisk udført af medieforskere eller nationale statistiske institutter.
- I nogle undersøgelser afdækker man forhold som, *hvor ofte eller hvor mange* bøger folk læser, fx om dagen/ugen/året. Bag disse undersøgelser står typisk aktører fra bogbranchen, hvad enten det er forlag, biblioteker eller litteraturpolitiske institutioner.



At undersøgelserne er så forskellige skyldes, at de er produceret med ganske forskelligt sigte. I næste afsnit diskuteres de identificerede undersøgelser specifikke karakteristika nærmere med henblik på en vurdering af deres sammenlignelighed.

Med til viden om læsevaner hører desuden data om den *læseadfærd*, man kan aflæse ved online registrering af folks læsning af e-bøger og lydbøger. Når bogdata enten streames eller læses via tjenester, der tilbyder synkronisering på tværs af apparater, vil læsernes fremdrift blive registreret ved hvert sideskift.

Denne registrering muliggør detaljeret aflæsning af læseadfærd, og man kan – blandt meget andet – få svar på fx:

- Hvor mange læser på hvilke tidspunkter?
- Hvilke bøger læser man nonstop, og hvilke går det lidt langsommere med?
- Hvor i én specifik bog går læserne typisk i stå?
- Hvem og hvor mange læser flere bøger ad gangen?

Sidst i rapporten bringes et kort afsnit om denne type data.

## OM DATAS SAMMENLIGNELIGHED

I Sverige, Norge og Finland findes der statistik om befolkningernes læsning, som er udarbejdet i forbindelse med tilbagevendende undersøgelser af befolkningernes medievaner. I Sverige udarbejder Nordicom-Sverige årligt udgivelsen *Mediebarometeren*. I Norge udgiver Statistisk Sentralbyrå ligeledes årligt *Norsk Mediebarometer*. Og i Finland tilføjes der hvert år nye tal for læsning i *Finska Statistikcentralens Kulturdatabas*.

Fælles for disse opgørelser er, at man undersøger befolkningens brug af forskellige medietyper for at få et billede af fordelingen mellem disse og for at kunne følge denne fordeling over tid. Man ser så at sige på hvert enkelt medie "udefra", idet man forsøger at afgrænse det i forhold til andre medietyper. Der søges svar på spørgsmål som for eksempel:

- Hvor stor en andel af befolkningen benytter samme medieform på den samme dag?
- Hvor stor en andel af befolkningen læser bøger i forhold til, hvor mange der ser nyheder på tv?

I Danmark, England og Tyskland findes der anderledes detaljerede statistiske undersøgelser af befolkningernes egentlige læsevaner. De identificerede undersøgelser tager udgangspunkt i bøger og/eller litteratur, og man sammenligner ikke med andre medieformer. Der ses i disse undersøgelser nærmere på mønstre inden for gruppen af læsere. Man søger svar på spørgsmål som for eksempel:

- Hvor mange læser hvilke slags bøger?
- Hvem er de?
- Hvor ofte gør de det?

Disse to overordnede typer af undersøgelser er således meget forskellige og deres resultater grundlæggende usammenlignelige. Man kan derfor kun forsigtigt sammenligne *tendenser* og *relative størrelser*, fx forholdet mellem antallet af læsende mænd og kvinder eller mellem læsere i forskellige aldersgrupper.

Ud over denne væsensforskel er der også en række detailforskelle inden for de to grupper af undersøgelser i denne rapport: Der er forskelle, både hvad angår den adspurgte populations sammensætning, og hvad angår spørgsmål omkring læsning i forhold til forskellige typer af bøger og læsesituationer. Således er børn kun medtaget i gruppen af respondenter i nogle af undersøgelserne. Ligeledes varierer det, om undersøgelserne inkluderer læsning i forbindelse med skole/uddannelse eller arbejde,

eller om der udelukkende fokuseres på 'fritidslæsning'. Der redegøres i det følgende for hver undersøgelses specifikke karakteristika, idet deres formål, grundlag og metode gennemgås land for land, og sidst i kapitlet gives et skema med oversigt over undersøgelsesernes parametre.

## PRÆSENTATION AF UNDERSØGELSER FRA DE FEM LANDE

I det følgende gennemgås for hvert af de fem lande den undersøgelse om læsevaner, der er fundet mest velegnet at se på i detaljer. I det omfang der findes andre undersøgelser om læsevaner eller andre kilder, der kan være nyttige som supplerende læsning, henvises der til dem i rapportens kildeoversigt. Kapitlet indeholder desuden en kort opsummering af resultater fra undersøgelsen af den danske befolknings læsevaner. Til sidst i kapitlet bringes et oversigtsskema over de fem undersøgelsers datagrundlag, metode, datering, opgørelsestyper m.m.

### Tyskland: Buch und Buchhandel in Zahlen 2016

I Tyskland udgiver brancheorganisationen *Börsenverein des Deutschen Buchhandels*<sup>2</sup> rapporten *Buch und Buchhandel in Zahlen* (BUBIZ) hvert år. Her offentliggøres markedsstatistik for hele bogbranchen i det forgangne år. Organisationen producerer ikke selv det statistiske materiale; den indsamler relevante data fra andre organisationer eller analyse- og forskningsinstitutter, hvorfor de forskellige opgørelser ikke følger den samme metode eller bygger på svar fra den samme type population.

Størstedelen af de statistiske opgørelser vedrører det tyske bogsalg og data om udgivelsesmassen på markedet. Men der indgår også et par målinger af tyskernes læsevaner.

Således viser figur 12 i BUBIZ 2016 hyppigheden af voksne tyskeres forskellige former for fritidsbeskæftigelse, herunder boglæsning (der dækker over både trykte bøger og e-bøger) og brug af lydbøger. Opgørelsen stammer fra markedsundersøgelsen *Best 4 planning 2015*<sup>3</sup>, kaldet *b4p*, udført af *Gesellschaft für integrierte Kommunikationsforschung*.

Tabel 13 i samme rapport viser en række statistiske fordelinger af befolkningens læsehypighed. Her opgøres læsehypigheden efter køn, alder, uddannelsesbaggrund, husstandsindkomst, profession samt befolkningstætheden der, hvor man bor. Denne detaljerede opgørelse er hentet fra markedsundersøgelsen *AWA – Allensbacher Markt- und Werbeträgeranalyse 2016*<sup>4</sup>.

<sup>2</sup> Ejet og drevet i fællesskab af de tyske forlag og tyske boghandlernes brancheforeninger.

<sup>3</sup> Gesellschaft für integrierte Kommunikationsforschung: *Ergebnisse der Markt-Media-Studie best for planning (b4p) 2016*, <http://www.b4p.media/startseite/>

<sup>4</sup> Institut für Demoskopie Allensbach: *AWA – Allensbacher Markt- und Werbeträgeranalyse 2016*, <http://www.ifd-allensbach.de/awa/startseite-awa.html>

Læsevaner måles i begge opgørelser som hyppighed – ligesom i den danske undersøgelse. Man opererer her med 4 grader<sup>5</sup> af hyppighed og ser således på, hvor stor en andel af tyskerne der læser *hyppigt* (defineret som “dagligt eller flere gange om ugen), hvor stor en andel af tyskerne der læser *jævnligt* (defineret som “mellem en gang om ugen og en gang hver 14. dag”), hvor stor en andel af tyskerne der læser *sjældent* (omtrent en gang om måneden eller endnu sjældnere), og hvor stor en andel af tyskerne der aldrig læser.

Der undersøges læsevaner hos både børn og voksne, men de to størrelser holdes adskilt. Dette tillader nogen sammenligning med andre undersøgelser, der udelukkende beskæftiger sig med voksne læsere.

Den tyske undersøgelse beskæftiger sig udelukkende med fritidslæsning og medtager hverken læsning i forbindelse med uddannelse eller arbejde.

### **Sverige: Mediebarometeren 2015**

Nordicom-Sveriges årlige undersøgelse *Mediebarometeren* har til formål at belyse rækkevidden af “alle slags medier på en gennemsnitlig dag”. Man har gennemført undersøgelsen hvert år siden 1979, og sigtet har da også fra begyndelsen været at skabe tidsserier, der viser langsigtede ændringer i svenskernes medieforbrug.

Nordicom er et videnscenter for medie- og kommunikationsområdet. Institutionen hører under Nordisk ministerråd og har nationale afdelinger eller repræsentanter i Sverige, Danmark, Norge, Island og Finland.

I rapporten *Mediebarometeren 2015*<sup>6</sup> undersøges, hvor stor en andel af svenskerne der bruger en række forskellige medietyper i løbet af en tilfældig dag.

Man kan ikke uddrage egentlig læsehyppighed af opgørelsen, altså hvor ofte respondenterne bruger de forskellige medier, fx bøger, tv eller aviser. Vi ved således ikke, hvor stor en andel af dem der har svaret, at de læste på den pågældende dag, der læser dagligt, ugentligt eller sjældnere.

Nordicom-Sverige anerkender i sit forord til *Mediebarometeren 2015*, at dette ikke er den mest hensigtsmæssige målemetode, hvis man interesserer sig for mønstre i forbruget af især ugeblade, tidsskrifter, bøger og biografbesøg. I et forsøg på at kompensere for denne uhensigtsmæssighed har man også spurgt respondenterne, om de havde læst bøger, været i biografen osv. i løbet af ugen op til den dag, der spurgtes til.

---

<sup>5</sup> I de detaljerede opgørelser fra AWA-rapporten slås kategorierne *sjældent* og *aldrig* dog ofte sammen.

<sup>6</sup> <http://www.nordicom.gu.se/sv/mediefakta/mediebarometeren>

Nordicom Sverige kan desuden levere specialkørsler på basis af det samlede datasæt.

Man kan ikke sammenligne disse tal med opgørelsen af, hvor ofte fx danskerne læser. Man kan kun se på tendenser og relative forhold, og man bør derfor være varsom med at drage konklusioner.

I 2015 medtager undersøgelsen følgende medieforbrug:

- at høre *radio*
- at lytte til *musik*
- at se *tv*
- at læse *tekst-tv*
- at se *film*
- at gå i *biografen*
- at læse *morgenavis*
- at læse *aftenavis*
- at læse/se/høre *reklamer*
- at læse *uge- og månedsblade*
- at læse *special- og fagtidsskrifter*
- at læse *bøger*
- at bruge *internettet*
- at bruge de *sociale medier*
- at spille *spil* på computere eller bærbare devices

Desuden spørges der til respondenternes *besiddelse af medier og medieteknologi*.

Med i kategorien 'bøger' regnes i den svenske undersøgelse følgende genrer

- *skønlitteratur*
- *børne- og ungdomslitteratur*
- *faglitteratur*
- *lærebøger*
- *kursuslitteratur*
- *andre bøger*

I de fleste tilfælde er det ikke muligt at isolere lærebøger og kursuslitteratur fra de generelle opgørelser.

Der opereres med følgende medietyper/platforme for bøger:

- *trykte bøger*
- *cd-bøger*<sup>7</sup>
- *mp3-bøger*<sup>8</sup>
- *e-bøger (på e-bogslæser, tablet, mobiltelefon eller andet apparat).*

---

7 = lydbøger på cd

8 = lydbøger til download

Både fritidslæsning og læsning i forbindelse med uddannelse og arbejde indgår. I langt de fleste af den svenske undersøgelses opgørelser kan man ikke isolere fritidslæsning.

Børn fra 9 år er med i undersøgelsen. I nogle af opgørelserne er børn (i alderen 9-17) udskilt fra gruppen af voksne (18-79). I andre opgørelser skelnes der ikke. I de tilfælde, hvor børnene ikke kan isoleres i tallene, vil man ved sammenligning med fx de danske tal se, at de svenske tal fremstår højere, idet læsetallene for børnenes vedkommende er højere end for voksne, hvilket bl.a. skyldes, at læsning i tilknytning til uddannelse er medtaget.

I forordet til Mediebarometer 2015 fremhæves flg. om resultaterne vedr. boglæsning:

- En tredjedel af den svenske befolkning læser bøger i løbet af en gennemsnitlig dag.
- Næsten 60 % af befolkningen læser bøger i løbet af en gennemsnitlig uge.
- Svenskerne læser i altovervejende grad trykte bøger; lydbøger og e-bøger fylder kun ganske lidt.
- 4 ud af 10 læser skønlitteratur i løbet af en gennemsnitlig dag
- Andelen af boglæsere er størst blandt de yngste: 61 % af svenske børn læser en gennemsnitlig dag, 86 % læser i løbet af en gennemsnitlig uge. I disse tal indgår lektielæsning og anden læsning i forbindelse med uddannelse eller arbejde.

## Norge: Norsk Mediebarometer 2015

*Statistisk Sentralbyrå* i Norge publicerer hvert år data om nordmændenes medieforbrug i publikationen *Norsk Mediebarometer*. Metoden er den samme som i den svenske undersøgelse: Man undersøger, hvor stor en andel af respondenterne der gør brug af de forskellige former for medier på en (og samme) "gennemsnitsdag". Som i den svenske undersøgelse får man altså ikke et mål for, hvordan nordmændenes læsehyppighed fordeler sig i befolkningen. Man kan således ikke få besvaret spørgsmål såsom, hvorvidt der er få eller mange hyppige læsere blandt den andel af nordmænd, der læser i løbet af en gennemsnitsdag.

I *Norsk Mediebarometer 2015*<sup>9</sup> har man spurgt ca. 1.800 personer i alderen 9-79 år. Kun i den specifikke opgørelse af boglæsning fordelt efter alder kan man skille de yngste fra og se de voksne aldersgruppers læsning isoleret.

Den norske undersøgelse beskæftiger sig udelukkende med fritidslæsning. Der indgår e-bøger i undersøgelsen.

---

9 <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/norsk-mediebarometer-2015>

Hovedpointer om boglæsning i den norske undersøgelse er:

- 23 % af befolkningen læser bøger i løbet af en gennemsnitsdag.
- Andelen har ligget meget stabilt de senere år.
- Flere kvinder og piger end mænd og drenge læser bøger i løbet af en gennemsnitsdag.
- I løbet af en gennemsnitsdag læser en større andel af nordmænd med en højere uddannelse, end normænd med lavere uddannelsesniveauer.
- Husstandsindkomsten har kun ringe betydning for, om nordmændene læser bøger.
- Både kvinder og mænd læser mere skønlitteratur end faglitteratur.
- Udbredelsen af internettet har kun haft ringe betydning for nordmændenes læsning af bøger, uge- og tegneserieblade. Dette står i modsætning til internettets betydning for brug af andre medietyper, fx tv, der har mistet seere til bl.a. film- og serietjenester på internettet.

### **Finland: Book Readership 1992-2014**

I den nationale kulturdatabase *Kulttuuritilasto*, der vedligeholdes af den finske statistikmyndighed *Tilastokeskus*<sup>10</sup>, vedligeholdes og opdateres et datasæt vedr. boglæsning i befolkningen. Denne rapport har brugt datasættet fra 2015, der offentliggjordes under titlen *Book Readership 1992-2014*<sup>11</sup>.

Som i den svenske og den norske undersøgelse er det også i den finske undersøgelse fordelingen af befolkningens medieforbrug på en gennemsnitsdag, man måler. Man spørger *ikke*, hvor ofte respondenterne læser. Men til gengæld har man også bedt de læsende respondenter angive, hvor mange minutter om dagen de i gennemsnit får læst. Læsning i forbindelse med uddannelse og arbejde indgår i opgørelsen.

Datasættet er del af en større national undersøgelse med 21.000 respondenter i alderen 15-69 år.

De vigtigste resultater er:

- Finske kvinder læser hyppigere end finske mænd: Andelen af kvinder, der læste i løbet af en gennemsnitsdag i 2014, var på 41 %, mens den tilsvarende andel af mænd var på 28 %.
- Andelen af finner, der læste i løbet af en gennemsnitsdag i 2014, er størst blandt de ældste, dvs. de 60-69-årige (38 %), og mindst blandt de 25-44-årige (31 %).

---

<sup>10</sup> svensk: *Finska Statistiskcentralens Kulturdatabas*

<sup>11</sup> Kan downloades fra Finska Statistiskcentralens hjemmeside: [http://pxweb2.stat.fi/sahkoiset\\_julkaisut/kulttuuritilasto/html/engl0002.htm](http://pxweb2.stat.fi/sahkoiset_julkaisut/kulttuuritilasto/html/engl0002.htm)

Siden denne rapport's færdiggørelse er datasættet opdateret med tal for 2015.



## England: Booktrust Reading Habits Survey 2013

Læsevaner i England er undersøgt og beskrevet i rapporten *Booktrust Reading Habits Survey 2013 – a national survey of reading habits and attitudes to books amongst adults in England*<sup>12</sup>. Rapporten er i praksis udført af det uafhængige analyseinstitut *DJS Research Limited* på vegne af organisationen *Booktrust*. Gruppen af respondenter bestod af 1500 voksne. Det fremgår ikke eksplicit, om læsning af bøger i forbindelse med studier er med, men det må antages, at de *ikke* er med i datagrundlaget, da dette ellers ville have fremgået bl.a. af de læsesituationer og årsager til læseglæde, som rapporten opererer med i nogle af sine opgørelser.

Booktrust er Englands største NGO på læseområdet. Organisationen arbejder ud fra en antagelse om, at livskvalitet og livsglæde er større blandt mennesker, der læser, end blandt dem, der ikke gør, og at boglæsning kan føre til social opstigning. Booktrust arbejder derfor for at få flere englændere – særligt børn – til at læse bøger. Rapporten skal læses i dette perspektiv.

Således beskæftiger undersøgelsen sig ud over læsehyppighed også med læseglæde. Dens resultater viser bl.a., at 49 % af respondenterne nyder det at læse virkelig meget, 23 % nyder det *temmelig meget*. De sidste 28 % fordeles på de tre kategorier *lidt, ikke meget og slet ikke*.

På en række områder spørges respondenterne om deres præferencer og ikke om læsehyppighed. Det gælder bl.a. i spørgsmålet om genrer, hvor man spørger til genrepræference i stedet for at undersøge, hvor ofte respondenterne faktisk læser fx skønlitteratur eller faglitteratur.

Booktrust står bl.a. bag den årlige *Bookstart-kampagne*, hvor der uddeles gratis bøger til familier, der har børn på bestemte alderstrin, eller som bor i områder, hvor der statistisk set ikke læses meget.

Formålet med rapporten er at dokumentere effekten af indsatser som disse. På rapportens side 4 opsummeres dens konklusioner:

- Det er signifikant mere sandsynligt, at mennesker, der læser bøger, er lykkelige og tilfredse med deres liv, end at mennesker, der ikke læser bøger, er det.
- De fleste mennesker, der læser bøger, føler, at læsningen forbedrer deres livskvalitet. De svarer også, at de får det godt af at læse.
- Det er signifikant mere sandsynligt, at mennesker, der selv fik læst bøger højt, og som blev opfordret til selv at læse som børn, også læser som voksne: De både læser selv og læser højt for deres børn.
- Mennesker, der aldrig læser bøger, bor ofte i fattigere områder med højere grad af fattigdom blandt børn.

---

12 <http://www.booktrust.org.uk/usr/library/documents/main/1576-booktrust-reading-habits-report-final.pdf>

I nærværende rapport refereres den engelske undersøgelses opgørelse af læsevaner, hvor hyppighed – *reading frequency* – måles. Hyppighed måles i den engelske rapport på en skala med fire værdier: *dagligt, mindst 1 gang ugentligt, sjældnere* og *aldrig*.

Rapporten har ikke en samlet kategori for bøger uafhængigt af medietype. Det nærmeste, man kommer, er spørgsmålet om, hvor ofte respondenterne læser henholdsvis trykte bøger, e-bøger og lydbøger. Rapporten nævner faktisk efter denne opgørelse, at 14 % af respondenterne ikke læser bøger overhovedet. Den generelle fordeling af de resterende 86 % af respondenterne får vi dog ikke.

Da tallene stammer fra 2013, hvor læsning af e- og lydbøger var langt mindre udbredt end i dag<sup>13</sup>, kan læsehyppigheden for trykte bøger med nogen rimelighed bruges som indikator for det generelle billede, da omfanget af e- og lydbogslæsning var forsvindende i forhold hertil. Når der i rapporten gives tal for køns- og aldersopdeling, opererer rapporten da også kun med tal for de trykte bøger.

## Danmark: Bogen og Litteraturens Vilkår 2016

Data om befolkningernes læsevaner i de fem lande er fundet i større undersøgelser og datasamlinger, der har bredt sigte: I Sverige, Norge og Finland ser man bredt på befolkningens medievaner, de tyske tal indgår i bogbranchens årlige rapport om bogsalg og branchens generelle økonomi, og den engelske rapport undersøger læsning som medvirkende faktor til social opstigning og øget livskvalitet. I modsætning hertil har den danske rapport et mere snævert litteraturpolitisk fokus. Data om danskernes læsevaner præsenteres som del af en rapport, der, som titlen siger, interesserer sig for "bogens og litteraturens vilkår". Rapportens opgørelser bygger på data fra den årlige undersøgelse *Index Danmark*-undersøgelse fra TNS Gallup.

I alle rapportens opgørelser skelnes der mellem læsning af skønlitteratur og læsning af faglitteratur; dvs. også når der ses på fordeling efter fx køn, alder og medietype. Der gives ingen tal for "læsning i det hele taget", og dermed vanskeliggøres sammenligning med samtlige andre undersøgelser.

I *Bogen og Litteraturens Vilkår 2016* fremhæves bl.a. flg. om årets undersøgelse af danskernes læsevaner:

- Kvinder læser oftere skønlitteratur end mænd.
- Andelen af respondenter, der aldrig læser, er størst blandt de yngre generationer.
- Andelen af respondenter, der aldrig læser skønlitteratur, er størst blandt folk i 20'erne.
- Andelen, der læser skønlitteratur dagligt/næsten dagligt, er på samme niveau, hvad enten der er tale om de laveste husstandsindkomster eller de højeste.

---

<sup>13</sup> Rapporten angiver, at 71 % af respondenterne aldrig læste en e-bog (og 9 % gjorde det sjældnere end ugentligt), og 93 % lyttede aldrig til en lydbog (5 % gjorde det sjældnere end ugentligt).

- 60,6 % af danskerne læser aldrig e-bøger. 3,4 % læser e-bøger på daglig eller næsten daglig basis i 2015.

## Dataoversigt

I nedenstående tabel gives en samlet oversigt over forudsætninger, metoder og indhold i de undersøgelser af befolkningernes læsevaner, der behandles i denne rapport

	England	Sverige	Norge	Tyskland	Finland	Danmark
<b>Undersøgelse</b>	<i>Booktrust Reading Habit Survey 2013</i>	<i>Mediebarometeren 2015</i>	<i>Norsk Mediebarometer 2015</i>	<i>Buch und Buchhandel in Zahlen 2016</i>	<i>Book Readership 1992-2014</i>	<i>Bogen og litteraturens vilkår 2016</i>
<b>Afsender</b>	Booktrust	Nordicom-Sverige	Statistisk Sentralbyrå	Buch und Buchhandel in Zahlen 2016, med data om generel læsehypighed fra 'Best for Planning 2015' og data om læsehypighed fordelt efter div. parametre fra 'Allensbacher Markt- und Werbeträgeranalyse 2015' (AWA)	Finska Statistikcentralens Kulturdatas/TNS Gallup	Bog- og Litteraturpanelet
<b>årstal (data)</b>	2013	2015	2015	2015	2014	2015
<b>antal respondenter</b>	1500	6010	1800	30000 (b4p 2015), 25000 (AWA 2016)	21000	24000
<b>respondenters alder</b>	18-60+	9-79	9-79	14-79	15-69	15-70+

	England	Sverige	Norge	Tyskland	Finland	Danmark
<b>Inkl. læsning ifm. skole/studie</b>	÷	X	÷	÷	X	X
<b>Målemetode</b>	Læsehyppighed	Fordeling af medieforbrug på en gennemsnitsdag	Fordeling af medieforbrug på en gennemsnitsdag	Rapporten samler data om læsehyppighed, der falder i 4 trin: hyppigt, jævnligt, sjældent, aldrig. Kategorierne 'sjældent' og 'aldrig' slås dog sammen i de fleste køns- og aldersfordelte o.l. opgørelser.	Fordeling af medieforbrug på en gennemsnitsdag	Læsehyppighed
<b>Generelle læsevaner</b>	÷	X	÷	X	X	÷
<b>kønsfordeling</b>	X (kun køn/alders samlet)	X	X	X	X	X (kun fordelt efter genre)
<b>aldersfordeling</b>	X (kun køn/alders samlet)	X	X	X	X	X (kun fordelt efter genre)
<b>fordeling efter uddannelse</b>	÷	X	X	X	÷	X (kun fordelt efter genre)
<b>medietype</b>	X	X	(X)	(X) (trykte bøger og e-bøger slået sammen)	÷	X
<b>Fordeling efter genre</b>	X (kun præferencer)	X	X	÷	÷	X
<b>Fordeling efter børns alder</b>	X	÷	÷	÷	÷	÷

	England	Sverige	Norge	Tyskland	Finland	Danmark
<b>Fordeling efter beskæftigelse</b>	÷	X	X	X	÷	÷
<b>Fordeling efter familietype</b>	÷	X	X	÷	÷	÷
<b>Fordeling efter husholdningsstørrelse</b>	÷	X	X	÷	÷	÷
<b>Fordeling efter husstandsindkomst</b>	X (SEG = Socio-Economic Group og andre socio-økonomiske parametre)	÷	X	X	÷	X (kun fordelt efter genre)
<b>Fordeling efter demografi</b>	÷	X (storby, større by, øvrige kommuner)	X (bebyggelsestæthed)	X (by-/landfordeling)	÷	X (landdistrikt, byer i 3 størrelser, hovedstadsområdet, kun fordelt efter genre)
<b>Fordeling efter boligtype</b>	÷	X	÷	÷	÷	÷
<b>anledning til at læse</b>	X	X	÷	÷	÷	÷
<b>Tidsforbrug ved læsning</b>	÷	X	X	÷	X	÷
<b>Læseglæde</b>	X	÷	÷	÷	÷	÷
<b>Hvor læser man</b>	X	÷	÷	÷	÷	÷
<b>Højt læsning for egne børn</b>	X	÷	÷	÷	÷	÷

## TEMATISK GENNEMGANG AF DATA

I dette afsnit ses på, hvorledes befolkningernes læsevaner varierer afhængigt af læsernes køn, alder og uddannelse samt på læsevaner i forhold til medietyper og genrer. Forskelle i undersøgelsesernes sigte og metode samt sammensætningen af populationerne har så stor effekt på data, at der ikke foretages direkte sammenligninger. Hvert af temaerne, fx fordeling efter køn, gennemgås derfor ved at se på data for det enkelte land, hvorefter der perspektiveres i forhold til resultater fra den danske undersøgelse.

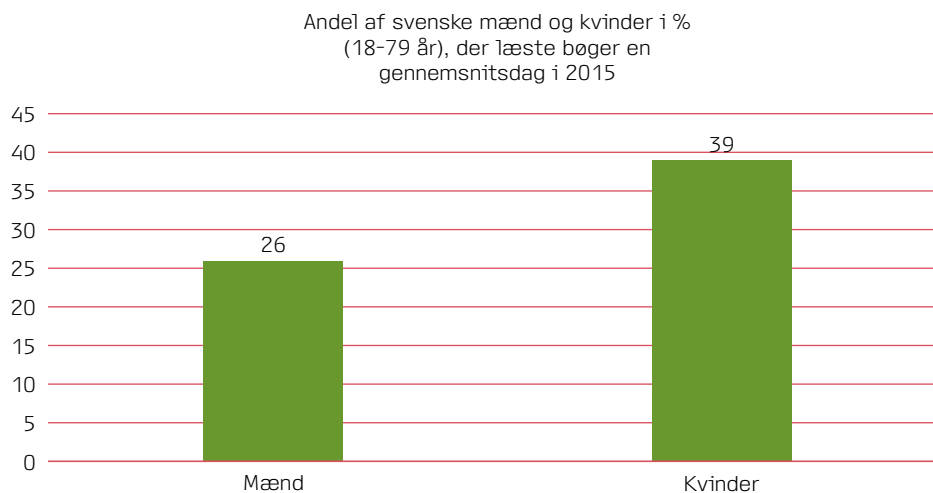
### **Læsevaner fordelt efter køn**

Både i de tre undersøgelser, der måler andelen af befolkningen, der læste på en gennemsnitsdag (den svenske, den norske og den finske), og i de to, hvor man måler læsehyppigheden (den tyske og den engelske), er det generelle billede, at kvinder læser mere end mænd.

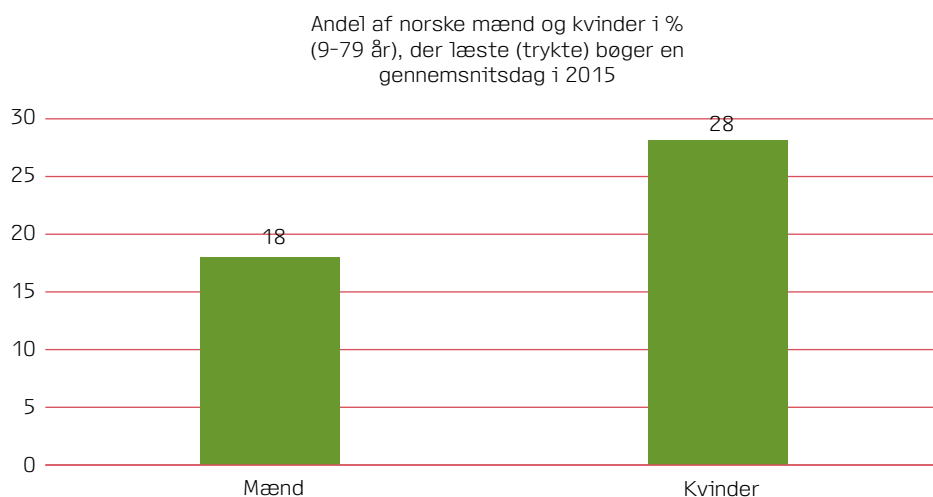
### **Andel af befolkningen, der læser en tilfældig dag: Sverige, Norge og Finland**

Tallene i den finske og den svenske undersøgelse medregner læsning i forbindelse med skole/uddannelse og arbejde, og tallene er således højere end i den norske undersøgelse, der ellers benytter samme målemetode. At den norske undersøgelse også kun inkluderer trykte bøger i opgørelsen af læsning, forstærker denne tendens. Man kan derfor med rimelighed antage, at andelen af læsende mænd og kvinder i Norge er mere lig andelen i Sverige og Finland, end det umiddelbart ser ud til, når man sammenligner undersøgelserne.

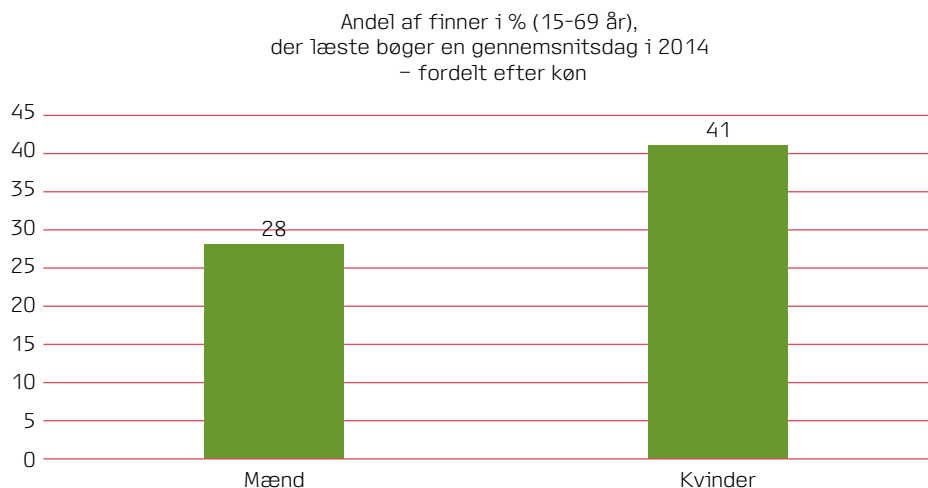
Andelen af læsende voksne kvinder er væsentligt større end andelen af læsende voksne mænd i alle tre lande.



Figur 1: Tal er inkl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Her er for sammenlignelighedens skyld set bort fra aldersgrupper yngre end 18 år. Alle medietyper. Kilde: Mediebarometer 2015 / Nordicom-Sverige



Figur 2: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Kun trykte bøger. Kilde: Norsk Mediebarometer 2015 / Statistisk Sentralbyrå



Figur 3: Tal er inkl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Alle medietyper. Kilde: Book Readership 1992-2014 / Finska Statistikcentralens Kulturdatabas

### Læsehypighed: Tyskland og England

I den tyske og den engelske undersøgelse måler man læsehypighed, ligesom man gør det i den danske undersøgelse. Der skelnes ikke mellem skøn- og faglitteratur; man ser på “boglæsning i det hele taget”. Ingen af de to undersøgelser inkluderer læsning i forbindelse med skole, uddannelse eller arbejde.

I den engelske undersøgelse opgøres fordeling efter køn og tal kun i en samlet tabel, og man kan ikke isolere den ene størrelse.

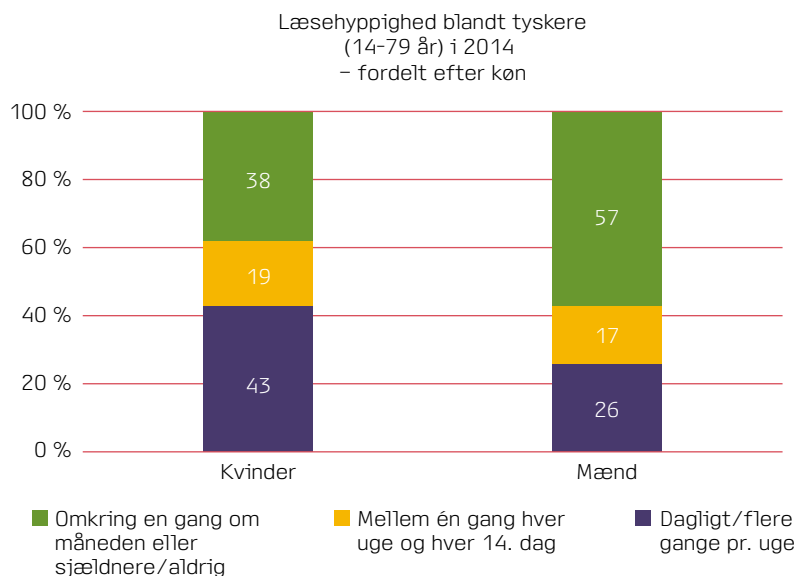
Opgørelsen i den tyske undersøgelse opererer ikke med en separat “aldrig”-kategori.

De engelske tal gælder kun trykte bøger. De tyske tal inkluderer e-bøger.

Det fremgår af data, at kvinder læser oftere end mænd i begge lande.

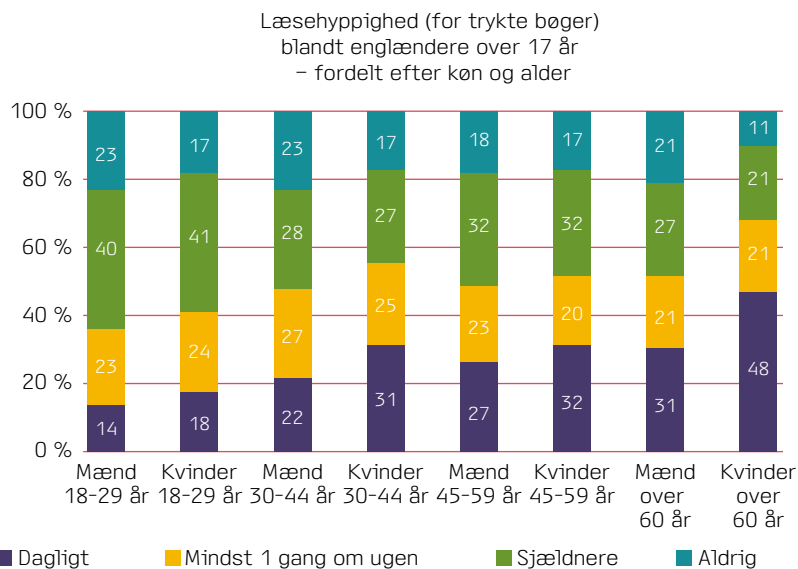
Det er i ydergrupperne, dvs. blandt de allerhyppigste læsere og blandt dem, der kun sjældent læser, at man finder de store forskelle på mænd og kvinders læsevaner. Således er andelen af tyske kvinder, der læser dagligt eller flere gange om ugen, 17 procentpoint større end andelen af tyske mænd, der gør det samme, og andelen af tyske kvinder, der læser sjældnere end hver 14. dag eller aldrig læser, er tilsvarende 19 procentpoint mindre end den tilsvarende andel blandt mændene. Kun i midtergruppen af læsere, der læser mellem en gang om ugen og hver 14. dag, er andelen blandt mænd (17 %) og kvinder (19 %) omtrent lige store.





Figur 4: Kilde: Buch und Buchhandel in Zahlen 2016

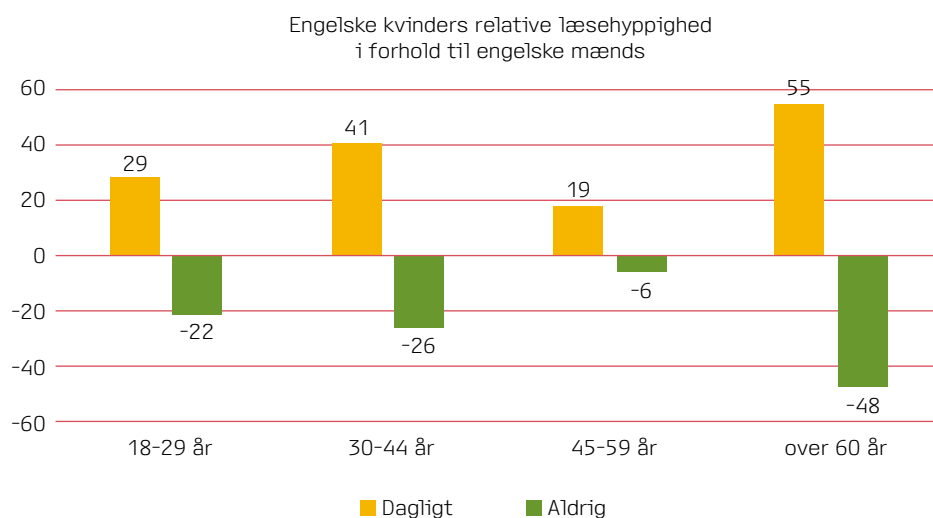
I den engelske undersøgelse er det også blandt de hyppige læsere, man finder den største kønsforskel. Også de engelske kvinder læser oftere end deres mandlige landsmænd. Og som i Tyskland er forskellene tydeligst blandt dem, der læser hyppigst, og dem, der aldrig læser. I de to mellemste grupper er forskellene langt mindre.



Figur 5: Tal er ekskl. læsning ifm. uddannelse/arbejde.

Kilde: Booktrust Reading Habits Survey 2013

Kønsfordeling angives kun sammen med aldersfordeling. Denne sammenstilling viser os, at den kønsbetingede forskel ikke er jævnt fordelt i de forskellige aldersgrupper: Især blandt de ældste læsere på over 60 år læser flere kvinder end mænd dagligt (55 % flere), og langt færre kvinder end mænd læser sjældent eller aldrig (22 % færre). Forskellene er mindst i aldersgruppen 45-59 år.



Figur 6: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse. Kun trykte bøger indgår.

Kilde: Booktrust Reading Habits Survey 2013

### Kort om den danske befolknings læsevaner fordelt efter køn

Den danske undersøgelse måler kun læsevaner fordelt efter køn for skøn- og faglitteratur hver for sig. For skønlitteraturens vedkommende svarer data til billedet fra de øvrige fem lande. Men det er værd at bemærke, at forholdet er omvendt, når det gælder faglitteratur: Her er flere danske mænd end kvinder blandt de hyppige læsere. Det er ikke muligt at nedbryde data om kønsfordelingen fra de øvrige lande på genrekategorier.

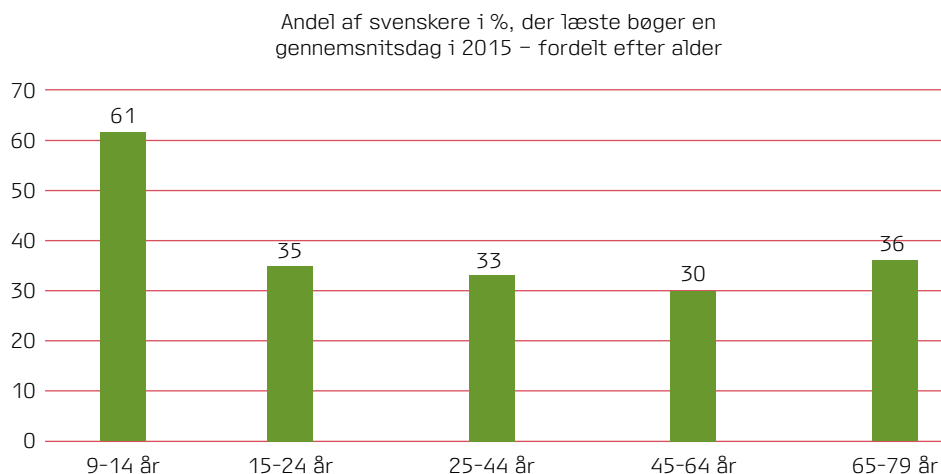
### Læsevaner fordelt efter alder

#### Andel af befolkningen, der læser en tilfældig dag: Sverige, Norge og Finland

Betragter man opgørelserne af læsevaner fordelt efter alder i de tre lande, der undersøger, hvor stor en andel af befolkningen der læser i løbet af en tilfældig dag, træder undersøgelseernes grundlæggende forskelle tydeligt frem: I den svenske og den finske undersøgelse indgår læsning i forbindelse med skole/uddannelse. Man må antage, at dette har den største indflydelse på læsevanerne i grupperne op til ca. 25 år, nogen indflydelse på læsere mellem 25 og 30 år og noget mindre indflydelse på de ældre gruppers læsning. Dette kan forklare, hvorfor de norske tal for alle grupper, og især for de yngre gruppers vedkommende, ligger noget lavere end de svenske og finske tal.

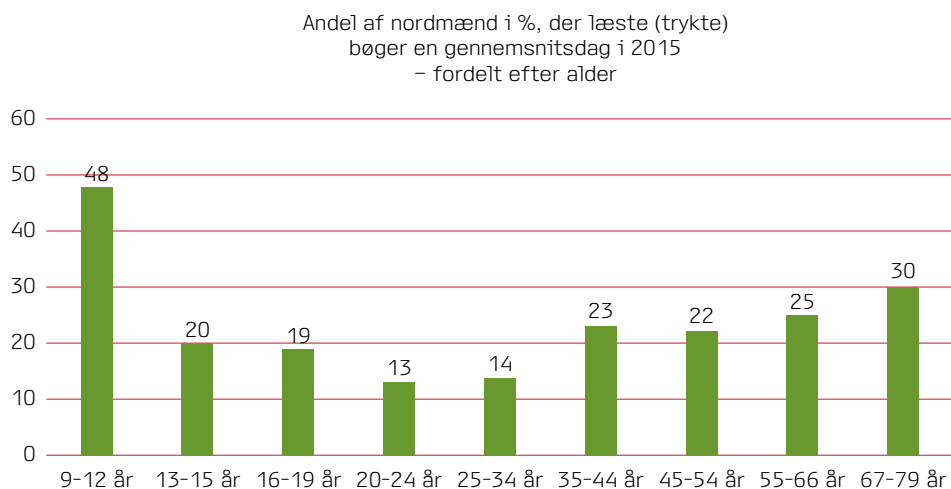
Men selv i den ældste gruppe af befolkningen er de norske tal lavere end de svenske og de finske. Et mindre bidrag til forklaringen kan være, at der kun indgår trykte bøger i de norske tal, mens alle medietyper indgår i de svenske og finske tal. Korregerer man for disse to faktorer, vil mønstrene i de tre lande fremstå mere ensartede. Man kan dog ikke sige med sikkerhed, hvor stor en forskel det ville gøre.

Ser man bort fra tallene for børn op til 14-15-års alderen, som kun er medtaget i den norske og den svenske undersøgelse, vil man se, at de hyppigste voksne læsere findes i den ældste del af befolkningen i alle de tre lande, og at mennesker midt i voksenlivet er dem, der læser sjældnest.



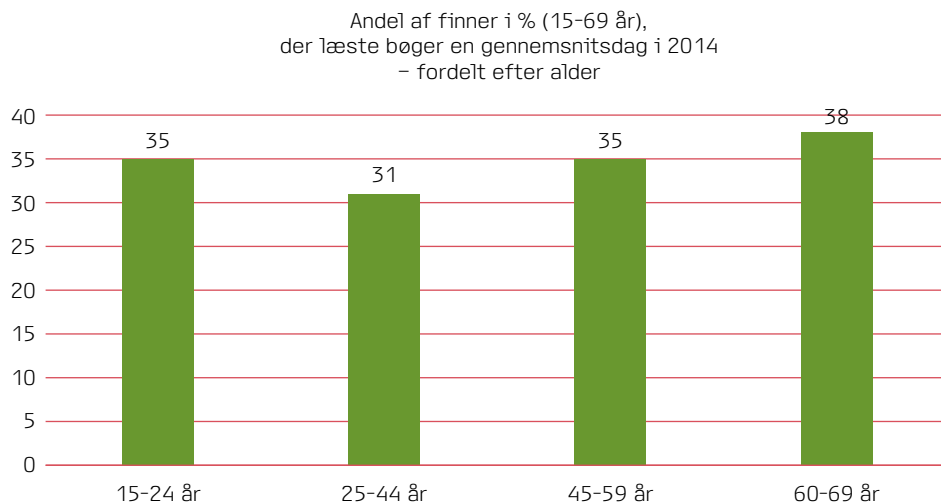
Figur 7: Tal er inkl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Alle medietyper.

Kilde: Mediebarometeren 2015 / Nordicom-Sverige



Figur 8: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Kun trykte bøger.

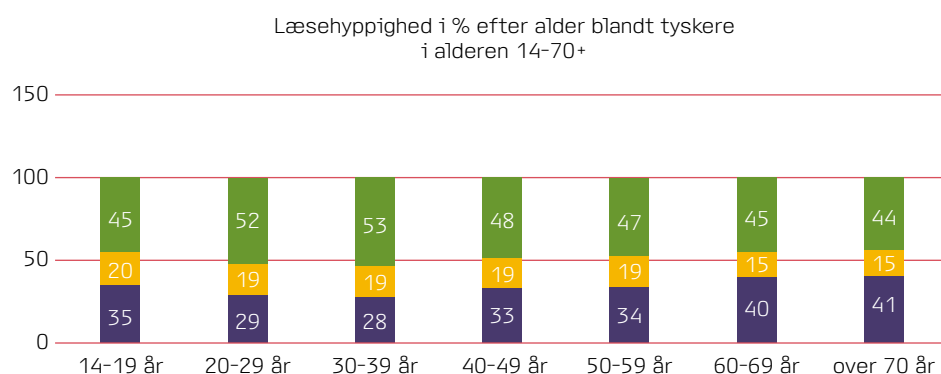
Kilde: Norsk Mediebarometer 2015 / Statistisk Sentralbyrå



Figur 9: Tal er inkl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Alle medietyper.  
Kilde: Book Readership 1992-2014 / Finska Statistikcentralens Kulturdatabas

### Læsehyppighed: Tyskland og England

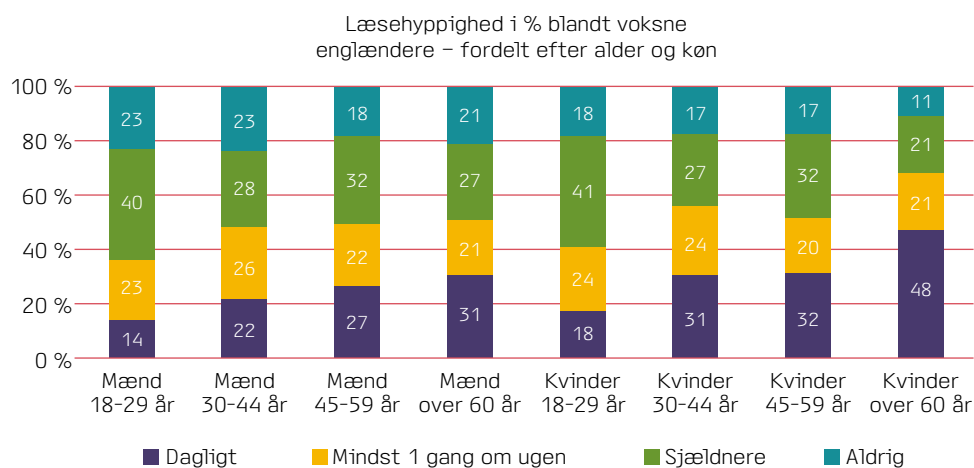
De tyske data om befolkningens læsevaner viser også, at det er blandt de ældste tyskere, man finder de hyppigste læsere, skarpt forfulgt af de helt unge. Således læser 58 % af befolkningen over 60 år hver 14. dag eller hyppigere. I gruppen af unge under 20 læser 57 % lige så ofte. Det er tilsyneladende gruppen mellem 20 og 39 år, der har sværest ved at tage sig tid til at læse: Her læser lidt over 50 % af respondenterne kun sjældent eller aldrig.



Figur 10: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/arbejde.  
Kilde: Buch und Buchhandel in Zahlen 2016 / AWA 2016.

I den engelske undersøgelse er aldersfordeling koblet med kønsfordeling, og man kan ikke adskille de to. De yngste respondenter er 18 år, og sammenligning med den tyske undersøgelses gruppe på 15-19 år kan derfor ikke foretages. For både engelske mænd og engelske kvinder gælder det, at andelen af de hyppigste læsere vokser i takt med gruppens alder. Og stigningen er mest markant for kvinder: Andelen af daglige læsere i gruppen på 60 år og derover er lidt over to en halv gange så stor som andelen

blandt de 18-29-årige. I den mandlige del af befolkningen er den tilsvarende forskel lidt over to gange så stor. Andelen af læsere, der aldrig læser, viser derimod kun meget små udsving.



Figur 11: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse. Kun trykte bøger indgår.

Kilde: Booktrust Reading Habits Survey 2013

### Kort om den danske befolknings læsevaner fordelt efter alder

Den danske undersøgelse måler læsevaner fordelt efter alder for henholdsvis skøn- og faglitteratur hver for sig. For skønlitteraturens vedkommende svarer data til billedet fra de øvrige fem lande, hvor det er i den ældste gruppe, man finder den største andel af hyppige læsere.

For faglitteraturens vedkommende er det blandt de yngste respondenter (15-19 og 20-29 år), at man finder den største andel af hyppige fagbogslæsere. En del af forklaringen herpå kan være, at læsning i forbindelse med skole/uddannelse er inkluderet i undersøgelsen.

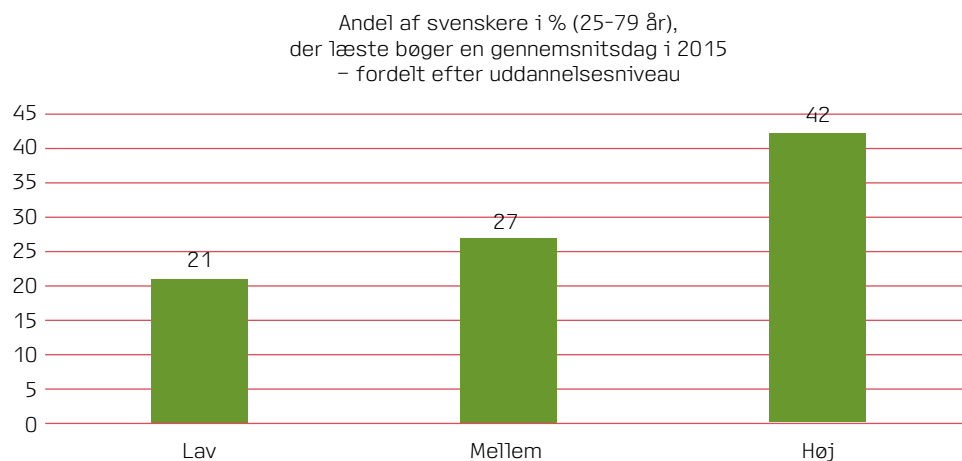
### Læsevaner fordelt efter uddannelse

#### Andel af befolkningen, der læser en tilfældig dag: Sverige og Norge

Den svenske undersøgelse opererer med tre niveauer af uddannelsesbaggrund: *Lav* svarende til “før-gymnasial uddannelse”, *mellem* som pendant til “gymnasial uddannelse” og “ikke-akademisk, eftergymnasial uddannelse”, samt *høj* svarende til “akademisk uddannelse”.

Eftersom læsning i forbindelse med skole og arbejde indgår i de svenske tal, må man antage, at nogle i grupperne *lav* og *mellem* er ved at uddanne sig til næste niveau og derfor læser i forbindelse hermed. Derfor kan andelen af læsere i disse grupper fremstå højere end de tilsvarende norske, hvor man kun medtager fritidslæsning.

Tallene viser, at jo højere uddannelse, respondenterne har bag sig, jo større en andel af gruppen vil have læst i løbet af en tilfældig dag. Andelen af højtuddannede (42 %) er således dobbelt så stor som andelen blandt dem med lav uddannelse bag sig (21 %).

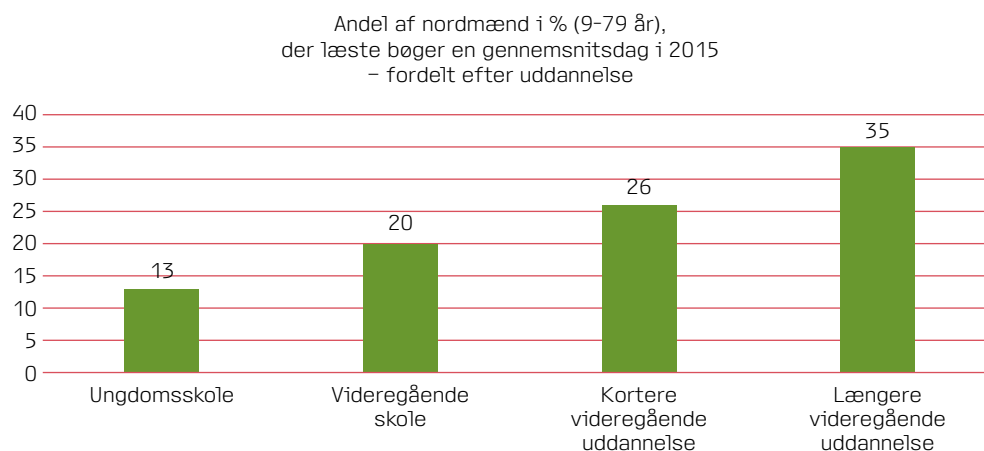


Figur 12: Tal er inkl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Alle medietyper.

Kilde: Mediebarometeren 2015 / Nordicom-Sverige

Den norske undersøgelse opererer med 4 niveauer af uddannelsesbaggrund: *Ungdomsskole*, som dækker over 8.-10. klassetrin, *videregående skole*, som svarer nogenlunde til de danske ungdomsuddannelser, samt *kort og lang videregående uddannelse*.

I lighed med de svenske tal viser der sig i de norske en tydelig indikation af, at jo højere uddannet en befolkningsgruppe er, jo højere vil dens andel af læsere i løbet af en tilfældig dag være. I de norske tal indgår ikke læsning i forbindelse med skole og uddannelse. Dette kan være en del af forklaringen på, at de fremstår lavere end de svenske.



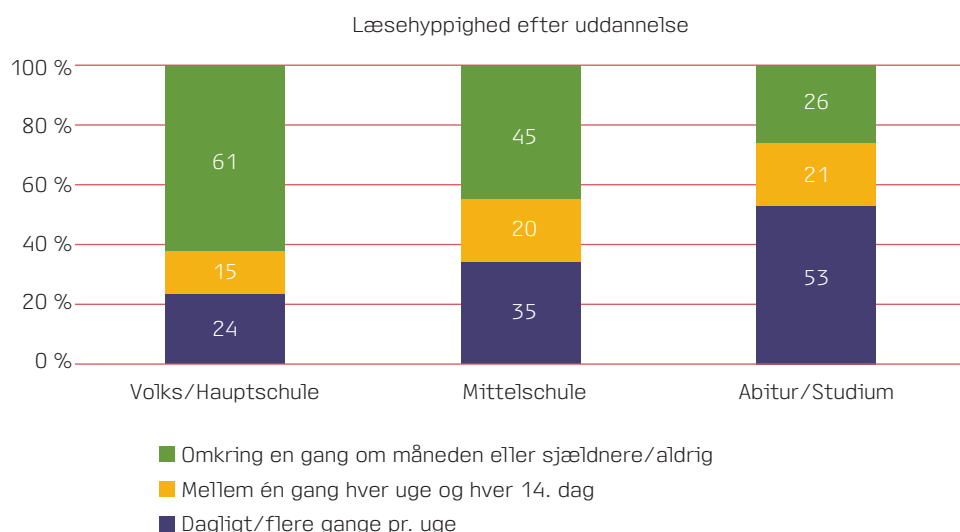
Figur 13: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Kun trykte bøger.

Ungdomsskole = 8.-10. klassetrin. Kilde: Norsk Mediebarometer 2015 / Statistisk Sentralbyrå

### Læsehypighed: Tyskland

I den tyske undersøgelse har man målt læsehypigheden for befolkningsgrupper med tre niveauer af uddannelse: *Volks- eller Hauptschule* (den tyske grundskole), *Mittelschule* (en form for faglig ungdomsuddannelse) og *Abitur/ Studium* (svarende til 'studentereksamen' og 'videregående uddannelse').

Blandt de læsere, der læser dagligt, og blandt de læsere, der sjældent eller aldrig læser, er der markant forskel, når man kigger på de tre uddannelsesniveauer. Også i den tyske befolkning ser vi en klar tendens til, at læsehypigheden stiger med folks uddannelsesniveau. Andelen af daglige læsere stiger fra 24 % blandt tyskere, der udelukkende har en grundskolebaggrund, til 53 % blandt dem, der har taget studentereksamen eller læst videre. Der er ikke nær så markant forskel på andelen af tyskere, der læser ugentligt eller hver 14. dag i de tre grupper – andelen blandt de højest uddannede er kun 6 procentpoint højere end andelen blandt dem med kortest uddannelse.



Figur 14: Kilde: Buch und Buchhandel in Zahlen 2016

### Kort om den danske befolknings læsevaner fordelt efter uddannelse

Den danske undersøgelse måler læsevaner fordelt efter uddannelsesniveau for skøn- og faglitteratur hver for sig. For skønlitteraturens vedkommende viser data, at andelen af daglige læsere er størst blandt de højest uddannede. Dog er andelen blandt respondenter, der har folkeskolen (indtil 7. klasse) som højeste uddannelsesniveau, relativt stor. I rapporten forklares det med, at denne gruppe i overvejende grad består af ældre mennesker, og at de ældre uanset uddannelsesniveau læser meget.

Billedet for faglitteratur er mere blandet, ikke mindst fordi respondenterne har medregnet læsning af studielitteratur i denne kategori.

### Læsevaner fordelt efter medietype

Det er særligt vanskeligt at uddrage generelle tendenser om befolkningernes læsevaner i forhold til valg af medietype (her opereres der med *trykte bøger*, *e-bøger* og *lydbøger*). Dette skyldes de allerede nævnte forskelle i målemetoder og datagrundlag, men også at faktorer som mulighed for bibliotekslån af digitale bøger, tilstedeværelsen af kommercielle streamingtjenester og ikke mindst Amazons tilstedeværelse i de nationale bogmarkeder alt sammen påvirker befolkningens bevidsthed om og adgang til digitale bøger og dermed både deres tilbøjelighed til og mulighed for at vælge e-bøger eller lydbøger frem for trykte udgaver.

De engelske tal er fra 2013 og er dermed de ældste, mens de svenske, de norske og de tyske er fra 2015. I betragtning af den hastighed, hvormed den digitale udvikling foregår, vil alene de engelske datas alder gøre forsøg på direkte sammenligning på dette område misvisende.

Dertil kommer, at tallene for de digitale bøger er så små i sammenligning med de tilsvarende for trykte bøger, at det er meget svært at konkludere noget om dem.

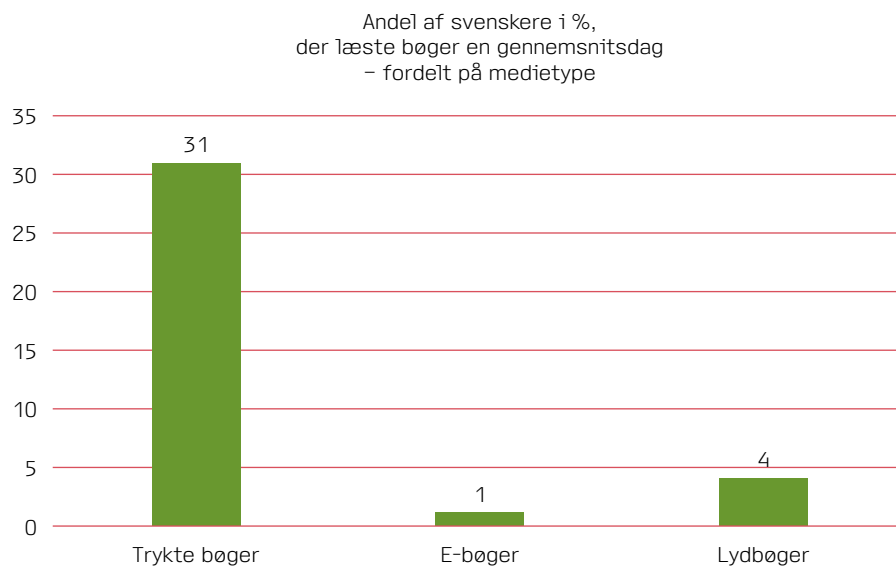
Den engelske, den svenske og den norske undersøgelse behandler trykte bøger, e-bøger og lydbøger hver for sig. Den tyske undersøgelse skelner ikke mellem e-bøger og trykte bøger. Den finske undersøgelse har ikke data om læsevaner afhængigt af medietype.

### Andel af befolkningen, der læser en tilfældig dag: Sverige og Norge

I Sverige læste 31 % af de adspurgte i en trykt bog i løbet af en gennemsnitsdag. 4 % lyttede til en lydbog, og kun 1 % læste i en e-bog. Den store forskel mellem andelen af dem, der læser trykte bøger, og dem, der læser en eller anden form for digitale bøger, forstærkes sandsynligvis af det forhold, at den svenske undersøgelse medtager læsning i forbindelse med skole og arbejde. Det læses typisk ikke mange e- og lydbøger i skolen. Når der stilles digitale tekster og andet materiale til rådighed, sker det oftest på såkaldte undervisningsportaler, der ikke indgår i undersøgelsens afsnit om bøger. Derfor er andelen af svenskere, der læser e- eller lydbøger i løbet af en dag, ikke stor. Til gengæld vil andelen af svenskere, der læser trykte bøger i samme tidsrum, påvirkes positivt af, at der også spørges til især læsning i skolen, hvor man i vidt omfang læser trykte bøger.

Forskellen på forbruget af e-bøger og lydbøger kan have at gøre med, at lydbogsmarkedet traditionelt har stået meget stærkt i Sverige, ikke mindst pga. lydbogstjenesten *Storytel*, der siden 2005 har arbejdet intensivt med at opbygge et kommercielt lydbogsmarked og dermed gøre en større andel af befolkningen opmærksomme på denne mulighed. E-bøgerne har ikke oplevet samme intensive indsats, og der har – som i Danmark – været en del vanskeligheder forbundet med at stille e-bøger til rådighed for biblioteksudlån.

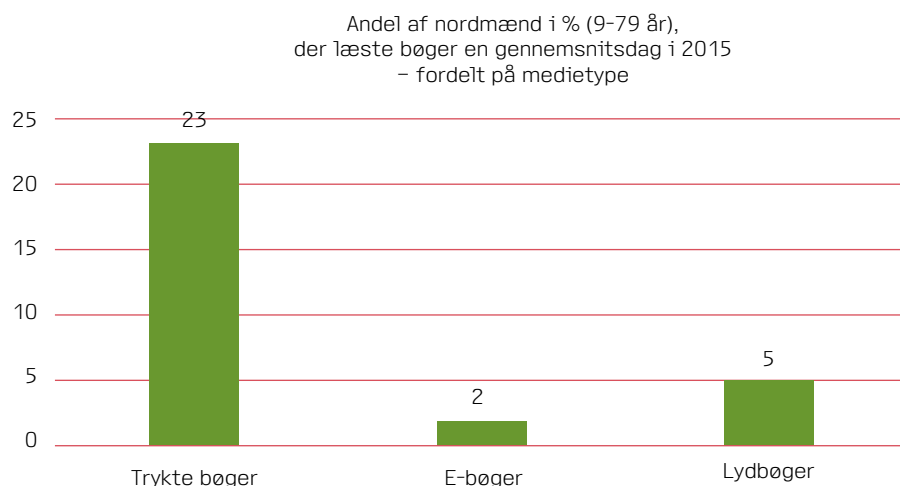




Figur 15: Tal er inkl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde.

Kilde: Mediebarometeren 2015 /Nordicom-Sverige

I den norske undersøgelse medtages ikke tal for læsning i forbindelse med uddannelse og arbejde. Jf. ovenfor antages det dog, at dette ikke påvirker udbredelsen af e- og lydbøger noget videre. Andelen af trykte bøger derimod fremstår som forventet noget lavere, hvorved den relative forskel på andelen af analoge og digitale læsere også bliver mindre.



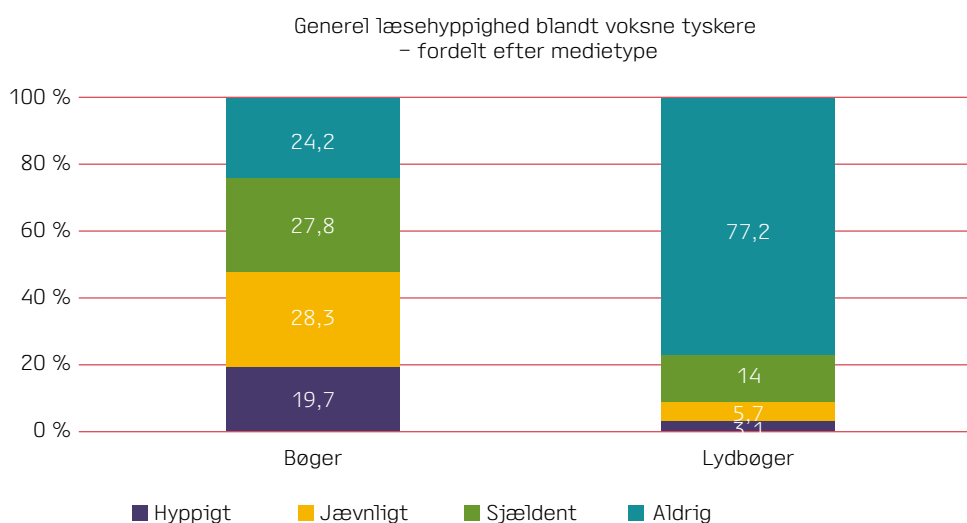
Figur 16: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Kun trykte bøger.

Kilde: Norsk Mediebarometer 2015 / Statistisk Sentralbyrå

### Læsehypighed: Tyskland og England

I den tyske undersøgelse opgør man læsning af trykte bøger og e-bøger samlet, og kun lydbøger udskilles således i en kategori for sig. Da man her ser på læsehypighed, kan man se, at 22,8 % af de voksne tyskere lytter til lydbøger, sjældent, jævnligt og hyppigt.

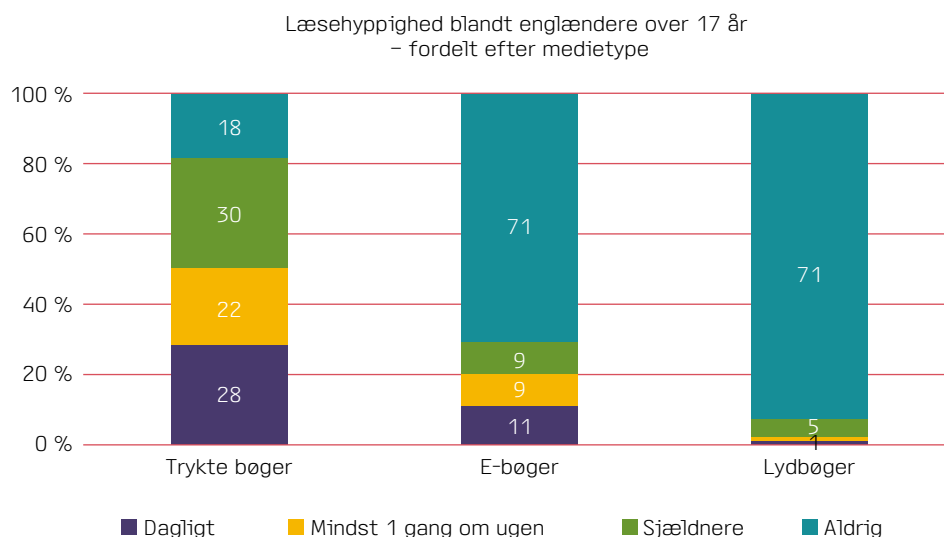
Sammenlignet med fordelingen af folk, der læser trykte bøger og e-bøger, er forskellen på, hvor mange der hører lydbøger enten hyppigt, jævnligt, sjældent eller aldrig, meget større. Hvor alle andelenes størrelse ligger mellem 19,7 % og 28,3 % for trykte bøger og e-bøgers vedkommende, varierer størrelsen fra 3,1 % (hyppige læsere) til 77,2 % (læser aldrig), når det gælder lydbøger. Andelen vokser tydeligt i takt med at hyppigheden falder.



Figur 17: Kilde: Buch und Buchhandel in Zahlen 2016 / b4p 2015

Selvom de engelske tal er fra 2013 og dermed flere år ældre end tallene for de øvrige lande, bemærker man, at andelen af voksne englændere, der har læst en e-bog *i det hele taget* (dvs. dagligt, ugentligt eller sjældent) er på 29 % og dermed mere end 4 gange større end den tilsvarende andel af lydbogslyttere (7 %). I tallene for både Sverige og Norge gælder det omvendte: Andelen af lydbogslyttere er større end andelen af e-bogslæsere. To bud på hvorfor det forholder sig sådan er,

- dels at Amazon er veletableret i Storbritannien, inkl. Kindle-shop
- dels at udbuddet af engelsksprogede e-bøger er langt større end udbuddet på noget andet sprog.



Figur 18: Ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse. Kilde: Booktrust Reading Habits Survey 2013

### Kort om den danske befolknings læsevaner fordelt efter medietype

Den danske undersøgelse har ikke data om befolkningens forbrug af lydbøger. Den indeholder dog et afsnit om læsning af e-bøger (som undtagelsesvis ikke er opgjort for skøn- og faglitteratur hver for sig).

Hele 60,6 % af befolkningen læser aldrig e-bøger; andelen er dog faldende i forhold til tidligere år. 29,5 % læser e-bøger en gang om måneden eller sjældnere. Kun 9,2 % læser e-bøger mindst en gang om ugen.

Den største andel af respondenter, der ofte læser e-bøger, findes blandt de helt unge.

### Læsevaner fordelt efter genre

Sammenligning af befolkningernes læsning af forskellige litterære genrer vanskeliggøres af manglen på en fælles definition af, hvilke bøger der hører til de forskellige genrer. Er *børnebøger* fx en genre for sig eller er skøn- og faglitteratur for børn snarere subgenrer af de generelle kategorier *skøn-* og *faglitteratur*? Hvordan klassificerer man biografier og erindringer, og hvor går grænsen for varianter som fx en biografisk roman? Også andre dele af kulturlitteraturen kan det være svært at placere entydigt.

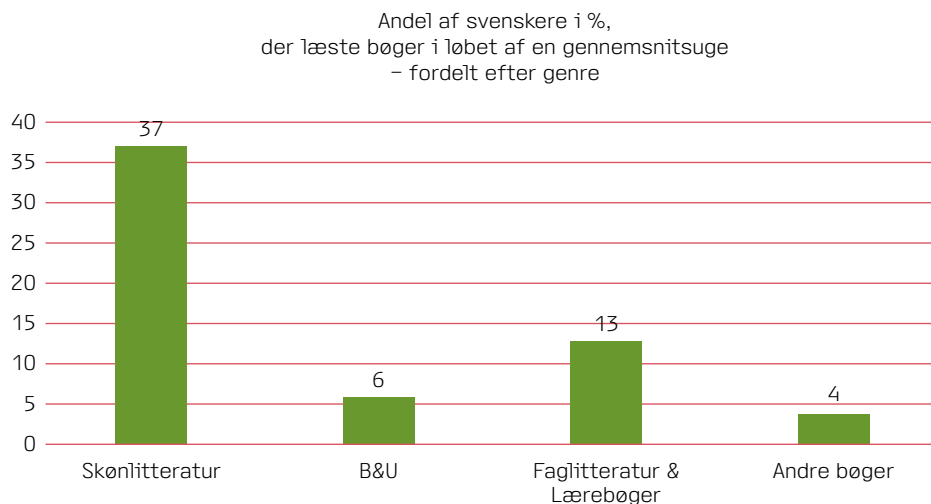
Kun i tallene for tre af de fem lande ser man på læsevaner fordelt efter genre. Der er ingen oplysninger for Tyskland og Finland. Endvidere har man i den engelske undersøgelse spurgt om folks præferencer og ikke om læsehypighed ved bøger i forskellige genrer.

Derfor gøres der heller ikke i dette afsnit noget forsøg på at foretage direkte sammenligninger. Tallene for Sverige, Norge og England gennemgås hver for sig.

### Andel af befolkningen, der læser en tilfældig dag: Sverige og Norge

For at få et mere troværdigt billede af, hvor stor en andel af svenskerne der læser bøger i de forskellige genrer, har man i den svenske undersøgelse spurgt til brugernes læsning i løbet af den forgange *uge*, hvor man i de fleste andre tilfælde spørger til forbruget en enkelt dag.

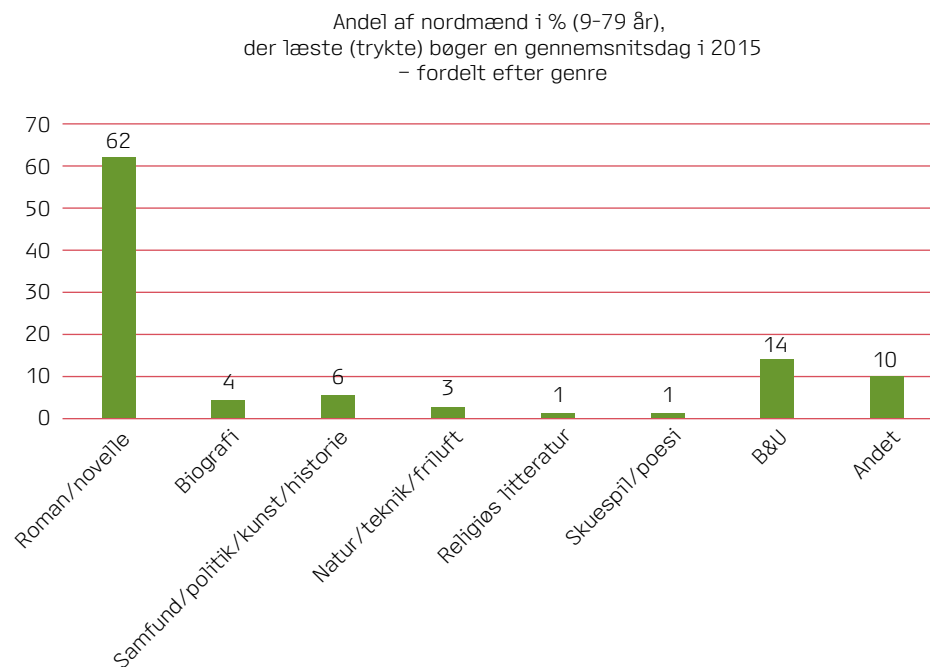
Da der indgår læsning i forbindelse med uddannelse og arbejde i undersøgelsen, må man også medregne lærebøger. *Lærebøger* er i opgørelsen slået sammen med *fagbøger*, som i forvejen dækker over en meget heterogen gruppe. Med denne sammenlægning vokser andelen da også, og hele 13 % af svenskerne læser altså lærebøger eller fagbøger i løbet af en gennemsnitlig uge. Dette overgås kun af genren *skønlitteratur*, som en andel på 37 % af svenskerne læser hver uge. *Børnebøger* opfattes her som en egen genre, og den tegner sig for en andel på 6 %.



Figur 19: Tal er inkl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Alle medietyper.

Kilde: Mediebarometeren 2015 / Nordicom-Sverige

I den norske undersøgelse ser man på, hvorledes den andel af nordmændene, der læste bøger en tilfældig dag, fordeler sig på genrer (det er således gruppens interne fordeling, man ser på). *Skønlitteratur* udgør med 62 % klart den største andel, selv hvis man ikke regner kategorien *skuespil/poesi* med. *Børnelitteraturen* opfattes også i den norske undersøgelse som en genre for sig selv og optræder med 14 % og er dermed opgørelsens næststørste gruppe (hvilket ikke er bemærkelsesværdigt, da børn fra 9 år har deltaget i undersøgelsen). *Faglitteratur* optræder ikke som samlet kategori; der angives et antal underkategorier, hvoraf de tre største er: *Samfund/politik/kunst* med 6 %, *Biografier* med 4 % og *Natur/teknik/friluft* med 3 %.

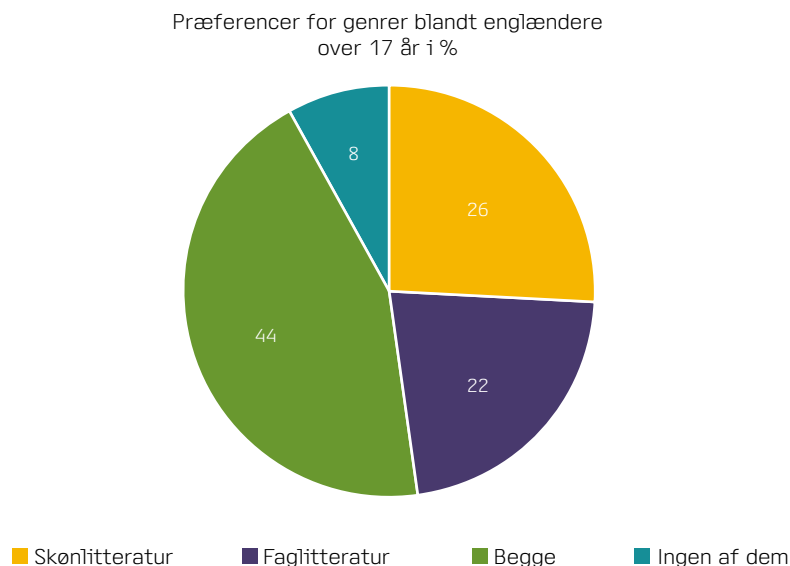


Figur 20: Tal er ekskl. læsning ifm. skole/uddannelse og arbejde. Kun trykte bøger.

Kilde: Norsk Mediebarometer 2015 / Statistisk Sentralbyrå

### Præferencer for genrer: England

For genrerens vedkommende har man i den engelske undersøgelse ikke spurgt til folks faktiske vaner, men til deres præferencer. Her opererer man desuden udelukkende med skøn- og faglitteratur. Man spørger dog også til kombinationer: foretrækker man enten den ene eller den anden genre, foretrækker man dem begge lige meget, eller ingen af dem. Hele 44 % foretrækker begge genrer.



Figur 21: Kilde: Booktrust Reading Habits Survey 2013

#### Kort om den danske befolknings læsevaner fordelt efter genre

I den danske undersøgelse har man lagt så stor vægt på at skelne mellem læsning af skønlitteratur og læsning af faglitteratur, at man har koblet denne skelnen til de øvrige opgørelser. Derfor er netop dette aspekt velbeskrevet.

Om den generelle fordeling af læsevaner efter genrer fortæller rapporten, at læsning af skønlitteratur har holdt sig på et nogenlunde stabilt niveau siden 2010. Både andelen af de hyppigste læsere (15,8 % i 2015) og andelen af ikke-læsere (33,2 % i 2015) er ganske svagt faldende, og man konkluderer, at flere læser skønlitteratur, samtidig med at hyppigheden falder en smule.

For faglitteraturens vedkommende ser man en lille stigning i læsehyppighed.

I undersøgelsen opgøres tillige fordeling af læsevaner efter køn, alder, uddannelse og husstandsindkomst for skønlitteratur og for faglitteratur hver for sig.

## OM LÆSEADFÆRD VED ONLINE LÆSNING

Med opblomstringen af markedet for digitale bøger er det blevet muligt at studere folks læsevaner på nye måder. Med *læseadfærd* forstås en beskrivelse af, hvor hurtigt læseren kommer igennem bogen, hvilket tidspunkt på døgnet hun/han læser, eller viden om, hvorvidt en bog læses til ende eller – hvis ikke – hvor i bogen læserne da gik i stå. Det kan være viden om, hvor mange pauser læseren holder, eller om bogen måske læses i ét stræk?

Man kan i dag aflæse læseadfærd direkte, når bøgerne læses vha. forskellige typer onlinetjenester:

- Tjenester der tilbyder streaming af e- og lydbøger, fx på abonnementsvilkår. Når bøgerne streames, sendes de typisk i små portioner til læseren i takt med vedkommendes fremdrift gennem bogen. På den måde registreres det hos udbyderen, hvor hurtigt der læses, og hvor langt læseren når. Til denne type hører tjenester som Mofibo, Storytel (de to firmaer er i dag fusioneret men opererer stadig under begge navne), amerikanske Scribd og tyske Skoobe, samt de danske bibliotekers udlånstjeneste eReolen.
- Salgs- eller udlånstjenester, der tilbyder kunderne at bruge en vifte af læseapplikationer på forskellige devices (smartphones, tablets, og almindelige pc'er, for den sags skyld) og/eller dedikerede e-bogslæsere. De tjenester, der tilbyder at synkronisere læserens fremdrift på tværs af apps og devices (hvor man fx kan fortsætte sin læsning på sin telefon fra netop det punkt i teksten, hvor man forlod romanen på sin tablet), må nødvendigvis registrere hvert sideskift, læseren foretager, på en central server. Til disse typer hører både Amazons e-bogs-univers med Kindle-devices og tilhørende apps og den oprindeligt canadiske men nu japansk-ejede digitale boghandel Kobo, der som Amazon også tilbyder læserne både dedikerede e-bogslæsere og apps til både iOS og Androidplatformene.

Disse data om læseadfærd udgør i kombination med viden om brugerne selv (deres køn, alder osv.) og deres købsadfærd samt den viden, der findes i bøgernes bibliografiske metadata, et meget stærkt markedsføringsværktøj: Man kan målrette anbefalinger af næste mulige køb til kunden i en grad, der rammer langt mere præcist end typen “andre, der købte denne bog, købte også ...”

Den samme viden vil naturligvis være attraktiv for både forlag og forfattere i deres løbende arbejde med at planlægge, producere og udgive nye bøger.

Med en aflæsning af, hvorvidt og hvordan læserne faktisk læser bøgerne, kan man således få et meget detaljeret billede af brugernes/kundernes læseadfærd:

- Hvor hurtigt læser hvilken type kunder en given type bøger (fx bøger i en bestemt genre, af en bestemt forfatter eller i et bestemt format)?
- Hvornår på døgnet læser hun dem?
- Hvor længe ad gangen læser hun?
- Hvilke bøger læser hun hurtigt, hvilke bøger taber momentum (og i hvilket kapitel sker det)?
- Hvilke bøger opgiver hun helt at læse færdig?
- Er der bøger, som kunderne aldrig kommer i gang med at læse – og er der noget særligt, der karakteriserer dem?

Ofte er disse data ikke tilgængelige for offentligheden – det kan være af kommercielle årsager, eller fordi de er omfattet af persondatalovgivningen.

### **Kobos whitepaper: *How the Best Readers in the World Read***

I april 2016 offentliggjorde Kobo-kæden et whitepaper med titlen *How the Best Readers in the World Read*<sup>14</sup>. Deri giver de udførlige oplysninger om den gruppe, de omtaler som deres *bedste læsere* blandt deres 28 mio. læsere fordelt på 18 lande.

Gruppen af disse *bedste læsere* er karakteriseret ved, at de bruger længst tid på at læse (min. 30 minutter om dagen i gennemsnit). Det er også dem, der læser flest bøger (og derfor er gruppen interessant for *boghandlen* Kobo). Statistikken er udført af det britiske analyseinstitut Verve.

Kobo har bl.a. observeret flg. karakteristika om gruppen:

- 75 % er kvinder.
- 77 % er over 45 år gamle.
- 30 % er mellem 55 og 64 år gamle.
- hele 16 % af dem køber en e-bog om dagen.

Det er noget nær enestående for en ny teknologi, at den først og fremmest vinder indpas hos den ældre del af befolkningen. Men ser man på gruppen med læsevaneblik, er det tydeligt, at Kobos "bedste læsere" er de samme, der i mange andre sammenhænge også er de flittigste læsere: Kvinder læser oftere end mænd, og ældre mennesker læser oftere end yngre. Det bemærkes da også, at læsere i denne gruppe ikke udelukkende køber digitale bøger – de køber i gennemsnit 60 e-bøger og 16 trykte bøger om året. De kan simpelt hen virkelig godt lide at læse.

Når gruppens medlemmer læser så mange e-bøger, hænger det således sandsynligvis også sammen med de fordele, som e-bøger har for netop de ældre læsere:

<sup>14</sup> [http://cms.ipressroom.com.s3.amazonaws.com/159/files/20163/Kobo+Data+Whitepaper+-+APRIL\\_2016.pdf](http://cms.ipressroom.com.s3.amazonaws.com/159/files/20163/Kobo+Data+Whitepaper+-+APRIL_2016.pdf)



- Man kan forstørre bogens skriftstørrelse.
- En tablet eller en e-bogslæser vejer mindre end de fleste trykte bøger.
- Man behøver ikke forlade hjemmet for at anskaffe nyt læsestof.

Om gruppens læsevaner konstateres det i Kobo-rapporten, at

- 40 % af dem læser min. 20 timer pr. uge
- 60 % læser mellem 2 og 5 gange i løbet af en dag
- 85 % af dem læser før sengetid
- 50 % læser i frokostpausen
- 32 % læser på vej til og fra arbejde
- 80 % af dem læser på en dedikeret e-bogs-læser<sup>15</sup>.

Som så mange andre køber *de bedste læsere* også flere bøger, end de får læst. Men forskellen på antallet af købte og læste bøger er mindre hos denne gruppes medlemmer: De åbner 77 % af de bøger, de køber, og læser 60 % af dem til ende. (Kobos *gennemsnitslæser* åbner 60 % af de købte bøger og læser kun 40 % af dem til ende).

Den mest populære genre i gruppen er romance, skarpt forfulgt af almindelig skønlitteratur. På tredjepladsen finder man krimier. Romancegenrens popularitet har sandsynligvis også noget med dens typisk lave prissætning at gøre. Man må formode, at prisen spiller en rolle for bogvalget, når man læser så mange bøger, som Kobos *bedste læsere* faktisk gør.

I rapporten slås det fast, at anbefalinger, der baseres på kundernes faktiske læseadfærd frem for på, hvad de siger eller skriver, de foretrækker, fører til langt flere køb hos Kobo og flere gennemførte læsninger af de købte bøger. Det samme vil nok gøre sig gældende i tjenester, der udlåner digitale bøger, som den danske eReolen eller den amerikanske bibliotekstjeneste Overdrive. Det er derfor sandsynligt, at der fortsat vil blive arbejdet intenst med at aflæse læseadfærd endnu mere detaljeret.

Skal man som Bog- og Litteraturpanelet beskrive og analysere udviklingen i en befolknings læsevaner, vil det være meget relevant, hvis man fremover kan få adgang til data af denne type fra fx eReolen og abonnements-tjenester for e- og lyd-bøger i det danske marked.

---

<sup>15</sup> Andetsteds i Kobos whitepaper slås det fast, at læsere, der læser på e-bogslæsere frem for i apps på smartphones og tablets, bruger 30% mere tid på læsning. Det skyldes bl.a., at læsningen ikke afbrydes af apparatets andre funktioner som mails, sms og notifikationer, eller i det hele taget frister med andre tilbud end læsningen.

## ANBEFALINGER TIL KOMMENDE LÆSEVANEUNDERSØGELSER

I dette afsnit gives en række anbefalinger, der alle udspringer af arbejdet med rapporten. Anbefalingerne falder i tre kategorier, med et vist indbyrdes overlap:

- Tiltag, der har til formål at opnå større sammenlignelighed mellem landenes data
- Tiltag, der kunne berige den danske undersøgelse
- Tiltag, der vil øge den danske undersøgelses tilgængelighed.

### Større sammenlignelighed

Det vil sandsynligvis være vanskeligt at påvirke de udenlandske institutioner, myndigheder og organisationer, der står bag de fem undersøgelser i denne rapport, til at tage hensyn til den danske læsevaneundersøgelses fokus, som er et andet end deres eget.

Omvendt bør *Bogen og Litteraturens Vilkår* heller ikke lægge sig meget tæt op ad de andre undersøgelser metode alene for sammenlignelighedens skyld. Fx har vi i Danmark *Kulturvaneundersøgelsen*, hvor man bl.a. ser på befolkningens brug af forskellige medier.

Alligevel kan man på en række punkter ændre eller øge den danske undersøgelses datasæt, så man på et mere lavpraktisk niveau kan øge sammenligneligheden:

- I undersøgelserne for de 5 andre lande spørger man til læsning generelt, uanset genre, hvorimod man i den danske undersøgelse behandler skønlitteratur og faglitteratur hver for sig. I den danske undersøgelse bør man derfor også bringe tal for helt overordnet læsehypighed. Det vil gøre det lettere at sammenligne de danske tal for fx læsevaner fordelt efter køn med tal fra andre undersøgelser, i hvert fald de undersøgelser, hvor man også måler læsehypighed.
- Man bør omvendt tilstræbe, at man også kan skille parametrene ad. Fx ville det være oplagt, om man ud over samlede tal for læsehypighed fik separate data for hhv. fritidslæsning og læsning i forbindelse med uddannelse og arbejde. Med flere varianter vil man kunne sammenligne sig med flere af de udenlandske undersøgelser, hvad enten de giver samlede eller adskilte tal.
- Mht. opdeling i genrer vil det være hensigtsmæssigt at anvende en eksplicit definition af de genrer, der spørges til. Til det formål kunne man med fordel anvende

*THEMA*<sup>16</sup> – bogbranchens internationale standard for emneklassifikation – som rettesnor for, hvornår forskellige subgenrer skal klassificeres som skøn- og faglitteratur. Man vil på den måde både sikre, at man anvender et klassificeringssystem med bred international opbakning og få større sammenlignelighed med genrebegrebet i de udenlandske undersøgelser<sup>17</sup>.

### **Berigelse af kommende udgaver af *Bogen og Litteraturens Vilkår***

For at øge kvaliteten af læsevaneafsnittet i *Bogen og Litteraturens Vilkår* yderligere følger her en række anbefalinger til indhentning af data, som det kunne være interessant at få med:

- Undersøgelsen bør medtage lydbøger, der i disse år oplever en kommerciel fremgang i de fleste markeder. Der bør skelnes tydeligt mellem trykte bøger, e-bøger og lydbøger. For at billedet af befolkningens litteraturforbrug skal være komplet, bør man medregne alle relevante udgivelsesformater.
- For at gøre billedet af befolkningens læsevaner mere komplet, kan man inkludere data om børns læsning. Ikke mindst over tid vil det være interessant at følge, hvordan gruppernes læsevaner ændrer sig i takt med, at de bliver ældre.
- I forbindelse med e- og lydbøger kan man spørge, hvilke apparater der læses og lyttes på.
- Man bør forsøge at etablere et samarbejde med online læsetjenester som *eReolen*, *Storytel* og *Mofibo*, for at få adgang til data om konkret læseadfærd (som eksemplificeret med afsnittet om den viden, *Kobo* indsamler fra deres tjeneste).
- Man kunne overveje at spørge til, hvor og hvornår folk tager sig tid til at læse, hvorfor de læser og – som i den engelske undersøgelse – spørge til deres nydelse og glæde ved læsningen.
- Man kunne ligeledes overveje at spørge respondenterne, om de læser højt for deres børn, eller om de selv får læst bøger højt.
- Man kunne med fordel øge antallet af sammenstillinger af data, som fx læsevaner fordelt efter både køn og alder eller efter både alder og medietyper. Deri gemmer sig sandsynligvis både væsentlig variation og interessante erkendelser. I den engelske undersøgelses resultater kunne man se, at fx forskellen på mænd og kvinders læsehyppighed varierer relativt meget med befolkningsgruppens alder.
- Fremover kunne det være interessant at udvide litteraturbegrebet til også at dække litteratur, der ikke udgives som “bøger” i traditionel forstand eller distribueres via de kendte bogbrancheaktører; fx kunne man se på nogle af de litterære communities på internettet<sup>18</sup>, hvor der i vid udstrækning både skrives og læses, selv om teksterne hverken distribueres som trykte bøger eller e-bøger, men blot tilgængeliggøres online.

<sup>16</sup> <http://www.editeur.org/151/Thema/>

<sup>17</sup> I det omfang, man også vil benytte *THEMA* i udenlandske opgørelser

<sup>18</sup> Fx danske Moveillas: <http://www.moveillas.com/> eller amerikanske WattPad: <https://www.wattpad.com/>

## **Øget tilgængelighed**

- Hvis det er muligt, bør man overveje at stille de statistiske datasæt, som den danske rapport afsnit om læsevaner bygger på, til rådighed for offentligheden. Hermed ville flere få mulighed for at søge viden og ny erkendelse og for at bidrage til den fælles forståelse af bogens og litteraturens vilkår i Danmark.
- Endelig bør man opfordre til og støtte et tættere samarbejde om datakvalitet og udveksling af viden i bogbranchen – dels vil det lette arbejdet med indsamling af statistik, dels vil øget viden gavne alle branchens aktører: boghandlere, forlag, forfattere, biblioteker og myndigheder.

## KILDER

### England

#### Læsevaner

Booktrust: *Booktrust Reading Habits Survey 2013 – A national survey of reading habits and attitudes to books amongst adults in England*: <http://www.booktrust.org.uk/user/library/documents/main/1576-booktrust-reading-habits-report-final.pdf>

#### Bogsalg

Nielsen Book Research: *2015 in review* [http://quantum.londonbookfair.co.uk/RXUK/RXUK\\_PDMC/documents/9928\\_Nielsen\\_Book\\_Research\\_In\\_Review\\_2015\\_The\\_London\\_Book\\_Fair\\_Quantum\\_Conference\\_2016\\_DIGITAL\\_FINAL.pdf?v=635995987941118341](http://quantum.londonbookfair.co.uk/RXUK/RXUK_PDMC/documents/9928_Nielsen_Book_Research_In_Review_2015_The_London_Book_Fair_Quantum_Conference_2016_DIGITAL_FINAL.pdf?v=635995987941118341)

### Sverige

#### Læsevaner

Nordicom-Sveriges *Mediebarometer 2015 (kaldet "Mediebarometern")*: <http://www.nordicom.gu.se/sv/mediefakta/mediebarometern>

Nordicom-Sverige: (præsentation fra bogmessen i Göteborg 2016): *Läser någon längre?:* [http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/mediefakta-dokument/Mediebarometern/Mbar\\_Tema\\_rap/presentation\\_bokmassan\\_2016\\_handout\\_2.pdf](http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/mediefakta-dokument/Mediebarometern/Mbar_Tema_rap/presentation_bokmassan_2016_handout_2.pdf)

#### Bogsalg

Svenska Förläggareföreningen: *Förlagsstatistik 2015*  
[http://www.forlaggare.se/sites/default/files/forlagsstatistik\\_svenska\\_forlaggareforeningen\\_0.pdf](http://www.forlaggare.se/sites/default/files/forlagsstatistik_svenska_forlaggareforeningen_0.pdf)

### Norge

#### Læsevaner

Statistisk Sentralbyrå: *Norsk Mediebarometer 2015*: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/norsk-mediebarometer-2015>

Den norske Forleggerforening og Bokhandlerforeningen: *Leseundersøkelsen 2016*: <http://forleggerforeningen.no/nyhetsarkiv/leserundersokelsen-2016-offentliggjort/>

## Tyskland

### Læsevaner

Börsenverein des Deutschen Buchhandels: *Buch und Buchhandel in Zahlen 2016*  
<http://www.mvb-online.de/de/buchhaendler/so-bestellen-sie-unsere-publikationen/buch-und-buchhandel-in-zahlen/> (Indeholder tillige store mængder statistik vedr. bogsalg og bogproduktion).

Gesellschaft für integrierte Kommunikationsforschung:  
*Ergebnisse der Markt-Media-Studie best for planning (b4p) 2016*  
<http://www.b4p.media/startseite/>

Institut für Demoskopie Allensbach:  
*AWA – Allensbacher Markt- und Werbeträgeranalyse 2016*  
<http://www.ifd-allensbach.de/awa/startseite-awa.html>

## Finland

### Læsevaner

Tilastokeskus, Kulttuuritilasto (Finska Statistikcentralens Kulturdatabas): *Book Readership 1992-2014*: [http://pxweb2.stat.fi/sahkoiset\\_julkaisut/kulttuuritilasto/html/engl0002.htm](http://pxweb2.stat.fi/sahkoiset_julkaisut/kulttuuritilasto/html/engl0002.htm)

## Danmark

### Læsevaner

Bog- og litteraturpanelet/Gallup: *Bogens og Litteraturens Vilkår 2016*: <http://slks.dk/bogen-2016/>

### Købsadfærd og læsevaner

SAXO: *Sådan læser danskerne. En visualisering af danskernes læsevaner.*  
Folder uddelt på BogForum 2016 i Bella Center.

### Bogsalg

Boghandlerforeningen og Danske Forlag: *Danskernes Bogkøb – nogle tendenser november 2000 – februar 2016*: <http://boghandlerforeningen.dk/viden-og-baggrund/danskernes-bogkoeb/>

Danske Forlag: *Danske Forlags Årsstatistik 2015*: <http://danskeforlag.dk/sites/default/files/Statistik/Danske%20Forlags%20%C3%85rsstatistik%202015.pdf>



